

Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра міжнародних економічних відносин

(повна найменування кафедри)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»**

**ВПЛИВ ОСВІТИ НА МІЖНАРОДНУ ТРУДОВУ
МІГРАЦІЮ**

спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Міжнародні економічні відносини
(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
групи МEBмз-21
Урбан Дарина Валентинівна

(підпис)

Керівник:
к.е.н., доцент
Баула Олена Вікторівна

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 2024 р.
Гарант освітньої програми:
к.е.н., доцент
Галазюк Наталія Миколаївна

(підпис)

Луцьк – 2024 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права

Кафедра міжнародних економічних відносин

Ступінь вищої освіти: магістр

Галузь знань: 29 Міжнародні відносини

Спеціальність: 292 Міжнародні економічні відносини

Освітня програма: Міжнародні економічні відносини

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародних економічних

відносин _____ к.е.н., доцент Олена БАУЛА

« _____ » _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Урбан Дарині Валентинівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи: Вплив освіти на міжнародну трудову міграцію
Керівник роботи: к.е.н., доцент Баула Олена Вікторівна
затвержені наказом закладу вищої освіти від «30» грудня 2023 року № 453/01-02
2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи «06» грудня 2024 р.
3. Вихідні дані до роботи: наукові праці вітчизняних і закордонних дослідників, підручники та навчальні посібники, аналітичні огляди вітчизняних та міжнародних організацій, зокрема ОЕСР, ЄС, UNESCO, International Association of Universities, державну та світову статистику, публікації на веб-сайтах, матеріали конференцій та наукові статті, матеріали експертних досліджень, інформаційні ресурси мережі Інтернет та ін.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити): ВСТУП. РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕНЬ: ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ ТА ТРУДОВОЮ МІГРАЦІЄЮ. 1.1 Міжнародний комплекс вищої освіти як інструмент впливу на потоки трудової міграції. 1.2. Особливості міжнародних рейтингів і стандартів вищої освіти як передової освітньої концепції трудової міграції. РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ ЧЕРЕЗ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ. 2.1. Дослідження регресії між міжнародною студентською міграцією та суспільним задоволенням за допомогою міжнародного індексу щастя. 2.2 Кореляційний аналіз змінних якості та фінансової доцільності вищої освіти в усьому світі. РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ СТУДЕНТІВ. 3.1 Основні виклики міжнародної студентської міграції та рекомендації щодо їх подолання. 3.2 Визначення майбутнього глобальної вищої освіти та міжнародної міграції студентів. ВИСНОВКИ.
5. Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу: Лист 1. Мета, об'єкт, предмет і завдання дослідження. Лист 2. Наукова новизна дослідження. Лист 3. Країни-лідери за загальними показниками якості освіти у 2023 році за даними Education Media Group. Лист 4. Способи, якими міжнародна освітня політика може покращити освіту. Лист 5. Міжнародні організації зі стандартів

якості вищої освіти. Лист 6. Країни в рейтингу за освітнім рівнем. Лист 7. Країни з найвищою часткою населення з вищою освітою за регіонами, %, 2023 р. Лист 8. Візуальні результати регресії між студентською мобільністю та Ladder of Life Indexes. Лист 9. Залежність міжнародної мобільності студентів у країнах ОЕСР від обсягів державних інвестицій в освіту, 2022 р. Лист 10. Взаємозв'язок між рівнем фінансування вищої освіти на одного студента та міжнародною мобільністю студентів у країнах ОЕСР, 2022 р. Лист 11. Основні проблеми студентської міграції з особистої та суспільної точок зору. Лист 12. Вирішальні сфери соціальної підтримки іноземних студентів. Лист 13. Способи, якими міжнародна освітня політика може покращити освіту. Лист 14. Прогноз загальної динаміки міграції студентів ОЕСР. Лист 15 та 16. Висновки.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
<i>Теоретичний розділ</i>	доцент Баула О.В.		
<i>Аналітичний розділ</i>	доцент Баула О.В.		
<i>Проектний розділ</i>	доцент Баула О.В.		
<i>Висновки</i>	доцент Баула О.В.		
<i>Нормоконтроль</i>	доцент Баула О.В.		

7. Дата видачі завдання 04.01.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Термін виконання етапів кваліфікаційної роботи магістра	Примітка
1	<i>Обґрунтування теми</i>	до 28.12.2023	<i>виконано</i>
2	<i>Огляд літератури із досліджуваної проблеми</i>	до 15.06.2024	<i>виконано</i>
3	<i>Теоретичний розділ</i>	до 03.09.2024	<i>виконано</i>
4	<i>Аналітичний розділ</i>	до 28.09.2024	<i>виконано</i>
5	<i>Проектний розділ</i>	до 01.11.2024	<i>виконано</i>
6	<i>Висновки</i>	до 07.11.2024	<i>виконано</i>
7	<i>Формування списку використаних джерел</i>	до 09.11.2024	<i>виконано</i>
8	<i>Формування додатків</i>	до 12.11.2024	<i>виконано</i>
9	<i>Оформлення ілюстративного матеріалу</i>	до 19.11.2024	<i>виконано</i>
10	<i>Попередній захист кваліфікаційної роботи магістра</i>	до 20.11.2024	<i>виконано</i>
11	<i>Нормоконтроль</i>	до 27.11.2024	<i>виконано</i>
12	<i>Інструментальна перевірка на академічний плагіат</i>	до 03.12.2024	<i>виконано</i>
13	<i>Представлення кваліфікаційної роботи магістра до захисту</i>	до 06.12.2024	<i>виконано</i>

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис) Урбан Д.В. (прізвище та ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис) Баула О.В. (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Урбан Д.В. Вплив освіти на міжнародну трудову міграцію. Рукопис.

Кваліфікаційна робота магістра ОП «Міжнародні економічні відносини» спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2024.

Кваліфікаційна робота магістра складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

У кваліфікаційній роботі магістра досліджено теоретичні підходи до управління якістю освіти та трудовою міграцією, а саме: розглянуто міжнародний комплекс вищої освіти як інструмент впливу на потоки трудової міграції, досліджено особливості міжнародних рейтингів і стандартів вищої освіти як передової освітньої концепції трудової міграції. Проведено дослідження основних тенденцій розвитку трудової міграції через системи вищої освіти, зокрема: досліджено регресію між міжнародною студентською міграцією та суспільним задоволенням за допомогою міжнародного індексу щастя; здійснено кореляційний аналіз змінних якості та фінансової доцільності вищої освіти в усьому світі. Окреслено шляхи удосконалення механізмів розвитку освіти за результатами міжнародної трудової міграції студентів, а саме: виокремлено основні виклики міжнародної студентської міграції та рекомендації щодо їх подолання, а також окреслено новітні тенденції та вектори майбутнього глобальної вищої освіти та міжнародної міграції студентів.

Мета кваліфікаційної роботи на ступінь магістра полягають у тому, щоб дослідити, як соціально-економічні міграційні рухи можуть бути спроектовані з погляду вищої освіти, суспільного задоволення масштабом освітніх мігрантів, а також порівняти потенціал висококваліфікованих мігрантів і комплекс вищої освіти країн з низьким рівнем доходу.

Об'єктом дослідження являються економічні, освітні та соціальні державні механізми країн ОЕСР та третього світу, які впливають на них самих та на ефективність майбутнього прогресу людства.

Предметом дослідження є показники міжнародних освітніх рейтингів і стандартів вищої освіти, оцінки суспільного благополуччя за міжнародним індексом щастя, сучасний стан міжнародної студентської мобільності.

У роботі використано статистичний (для аналізу статистичних даних, представлених в офіційних документах), системний аналіз (для теоретико-методологічного обґрунтування сучасних тенденцій управління якістю вищої освіти та факторів освітньої міграції), порівняльний аналіз, кореляційний та регресійний аналізи (для оцінки динаміки якості вищої освіти та міграція студентів), графічний аналіз, метод прогнозування (для прогнозування проблем і перспектив забезпечення якості процесів міграції студентів вищих навчальних закладів та закордон на найближчі роки).

Теоретична значущість дослідження полягає у систематизації чинників, що визначають вплив освіти на міжнародну трудову міграцію.

Практична цінність роботи полягає у можливості використання результатів дослідження для визначення векторів майбутнього глобальної вищої освіти та міжнародної міграції студентів.

Ключові слова: вища освіта, студенти, міжнародна трудова міграція, кореляція, регресія, індекс щастя.

ANNOTATION

Urban D.V. The Impact of Education on International Labor Migration. Manuscript.

Qualification work of the master of OP «International Economic Relations» specialty 292 International Economic Relations. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2024.

The master's thesis consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of sources used.

The master's qualification thesis examines theoretical approaches to the management of the quality of education and labor migration, namely: the international complex of higher education is considered as a tool for influencing the flows of labor migration, the peculiarities of international ratings and standards of higher education as an advanced educational concept of labor migration are investigated. The study of the main trends in the development of labor migration through higher education systems was conducted, in particular: the regression between international student migration and social satisfaction was investigated using the international happiness index; a correlational analysis of the variables of quality and financial feasibility of higher education throughout the world was carried out. The ways of improving the mechanisms of education development based on the results of international labor migration of students are outlined, namely: the main challenges of international student migration and recommendations for overcoming them are highlighted, as well as the latest trends and future vectors of global higher education and international student migration are outlined.

The purpose of the qualification work for the master's degree is to investigate how socio-economic migration movements can be projected from the point of view of higher education, public satisfaction with the scale of educational migrants, and also to compare the potential of highly qualified migrants and the complex of higher education of low-income countries.

The object of the study is the economic, educational and social state mechanisms of the OECD and third world countries, which affect them and the effectiveness of the future progress of mankind.

The subject of the study is indicators of international educational ratings and standards of higher education, assessments of public well-being according to the international happiness index, the current state of international student mobility.

The work uses statistical (for the analysis of statistical data presented in official documents), system analysis (for the theoretical and methodological justification of modern trends in the management of the quality of higher education and factors of educational migration), comparative analysis, correlation and regression analyzes (for the assessment of the dynamics of the quality of higher education and migration of students), graphic analysis, forecasting method (for forecasting problems and prospects of ensuring the quality of migration processes of students of higher educational institutions and abroad to the coming years).

The theoretical significance of the study lies in the systematization of factors that determine the impact of education on international labor migration.

The practical value of the work lies in the possibility of using the research results to determine the vectors of the future of global higher education and international student migration.

Key words: higher education, students, international labor migration, correlation, regression, happiness index.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕНЬ: ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ ТА ТРУДОВОЮ МІГРАЦІЄЮ	10
1.1 Міжнародний комплекс вищої освіти як інструмент впливу на потоки трудової міграції	10
1.2. Особливості міжнародних рейтингів і стандартів вищої освіти як передової освітньої концепції трудової міграції	14
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ ЧЕРЕЗ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ	21
2.1. Дослідження регресії між міжнародною студентською міграцією та суспільним задоволенням за допомогою міжнародного індексу щастя	21
2.2 Кореляційний аналіз змінних якості та фінансової доцільності вищої освіти в усьому світі	28
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ СТУДЕНТІВ	35
3.1 Основні виклики міжнародної студентської міграції та рекомендації щодо їх подолання	35
3.2 Визначення майбутнього глобальної вищої освіти та міжнародної міграції студентів	42
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50

ВСТУП

XXI століття – це століття глобалізації. Студенти стали мобільніші, ніж будь-коли раніше, а глобалізація робочої сили стає новою нормою. Роль студентів у міжнародній трудовій міграції є дуже дискусійною темою. З одного боку, є ті, хто стверджує, що студентам повинна бути надана свобода академічної мобільності, щоб отримати доступ до найкращої освіти та кар'єрних можливостей. З іншого боку, є ті, хто стверджує, що міжнародна трудова міграція створює надмірний тягар для приймаючих країн, і що студентів слід заохочувати залишатися у своїх країнах, щоб сприяти їх розвитку. На це питання немає однозначної відповіді. З цієї причини тема даної роботи залишається дуже актуальною в контексті глобальної політики.

У вищій освіті все ще точаться дискусії щодо об'єктивності студентської та трудової міграції, при цьому особливе значення мають іноземні дипломи. Деякі вчені стверджують, що потенціал освітніх систем Близького Сходу та Африки не принесе такої ж користі, як американські та європейські дипломи, тому розвинені країни менш схильні залучати та підтримувати випускників-мігрантів. Однак також є низка досліджень, які показують, що випускники іноземних систем освіти мають однакові шанси бути прийнятими на роботу та досягти успіху в своїй кар'єрі, як і випускники вітчизняних закладів освіти. І дебати про те, як поширювати високоякісну, справедливо оцінену вищу освіту, ймовірно, триватимуть ще довгий час.

Різні аспекти управління якістю вищої освіти та міжнародної трудової міграції досліджені у працях вітчизняних та зарубіжних вчених: Andrew Abbott, Mary Silles, Hayes Aneta, Hause Tina, Silk Uebelmesser, Andrew Higgins, Patrick Oseloka Ezepe, Abel G. J., J. De Waard, Trang Ha J., Almquist Zack W., Галіцан О., Хіль О., Кириленко Я., Котвіцька А., Назарко О., Кайдалова Л., Хомутенко Л., Єременко О., Длугопольський О., Баранець А., Гаврилець О., Дочинець Н., Кампо Г., Панченко В., Резнікова Н., Карп В., Іващенко О., Македон В. та ін.

Мета кваліфікаційної роботи на ступінь магістра полягають у тому, щоб дослідити, як соціально-економічні міграційні рухи можуть бути спроектовані з погляду вищої освіти, суспільного задоволення масштабом освітніх мігрантів, а також порівняти потенціал висококваліфікованих мігрантів і комплекс вищої освіти країн з низьким рівнем доходу.

Для досягнення поставлених цілей у роботі вирішувалися наступні ключові завдання:

- розглянути міжнародний комплекс вищої освіти як інструмент впливу на потоки трудової міграції;
- дослідити особливості міжнародних рейтингів і стандартів вищої освіти як передової освітньої концепції трудової міграції;
- дослідити регресію між міжнародною студентською міграцією та суспільним задоволенням за допомогою міжнародного індексу щастя;
- провести кореляційний аналіз змінних якості та фінансової доцільності вищої освіти в усьому світі;
- окреслити основні виклики міжнародної студентської міграції та рекомендації щодо їх подолання;
- окреслити новітні тенденції та вектори майбутнього глобальної вищої освіти та міжнародної міграції студентів.

Об'єктом дослідження являються економічні, освітні та соціальні державні механізми країн ОЕСР та третього світу, які впливають на них самих та на ефективність майбутнього прогресу людства.

Предметом дослідження є показники міжнародних освітніх рейтингів і стандартів вищої освіти, оцінки суспільного благополуччя за міжнародним індексом щастя, сучасний стан міжнародної студентської мобільності.

Для проведення дослідження було використано наукові праці вітчизняних і закордонних дослідників, підручники та навчальні посібники, аналітичні огляди вітчизняних та міжнародних організацій, зокрема ОЕСР, ЄС, UNESCO,

International Association of Universities, державну та світову статистику, публікації на веб-сайтах, матеріали конференцій та наукові статті.

У роботі використано статистичний (для аналізу статистичних даних, представлених в офіційних документах), системний аналіз (для теоретико-методологічного обґрунтування сучасних тенденцій управління якістю вищої освіти та факторів освітньої міграції), порівняльний аналіз, кореляційний та регресійний аналізи (для оцінки динаміки якості вищої освіти та міграція студентів), графічний аналіз, метод прогнозування (для прогнозування проблем і перспектив забезпечення якості процесів міграції студентів вищих навчальних закладів та закордон на найближчі роки).

Наукова новизна дослідження полягає у формуванні авторського підходу до опису основних проблем підвищення якості світової вищої освіти та суспільно-політичних шляхів їх вирішення.

Теоретична значущість дослідження полягає у систематизації чинників, що визначають вплив освіти на міжнародну трудову міграцію.

Практична цінність роботи полягає у можливості використання результатів дослідження для визначення векторів майбутнього глобальної вищої освіти та міжнародної міграції студентів.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕНЬ: ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ ТА ТРУДОВОЮ МІГРАЦІЄЮ

1.1. Міжнародний комплекс вищої освіти як інструмент впливу на потоки трудої міграції

Освіта є фундаментальною частиною розвитку майбутніх поколінь людства. З одного боку, вона надає необмежені можливості для дослідження світу та саморозвитку, а з іншого – встановлює чіткі рамки для того, що вважається знанням. Вища освіта надає усім студентам рівні можливості для поступового переходу на наступний стратифікаційний рівень суспільства, що виправдано як економічно, так і соціально. Тим часом більшість цінує сам факт наявності диплому, а не його суть. Таке викривлене сприйняття вищої освіти зумовлене тим фактом, що попит на її споживання суттєво перевищує пропозицію, що стається внаслідок обмежених освітніх ресурсів (такими як університети, середні школи, коледжі тощо), що призводить до появи великої кількості неефективних наукових ступенів, яка в свою чергу викликає загальну кризу кваліфікованих фахівців і професіоналів [1; 2].

«Оскільки люди з вищою освітою мають більше можливостей, їх поважають, до них прислухаються, вони пропагують прогресивні ідеї та складають соціальну та інтелектуальну «еліту». Під час четвертої промислової революції важливо прищепити ідею про те, що в рамках різноманітних інтелектів кожен має прагнути бути успішною та корисною суспільству людиною» [3; 4]. Крім того, соціальні тенденції мають бути спрямовані на зміну стосунків між окремими людьми, організаціями та суспільством у цілому, щоб відновити суспільну конотацію інтелекту та розсунути межі меритократії серед громадських мас. Проте залишається питання: коли номінальна якість вищої

освіти перетворюється на реальну. Нижче ми розглянемо основні елементи розвитку культури міжнародної освіти та її якості.

Незважаючи на те, що термін «якість» широко використовується багатьма практиками та вченими в багатьох галузях, досі не існує загальноприйнятого визначення, оскільки різні формулювання цього терміну доречні в різних ситуаціях [6, с. 109].

Забезпечення, а тим більше управління якістю навчального процесу – завдання не з простих; вимагає чіткого розуміння термінології та основних категорій. Найбільш ранні посилання на термін «якість» вважаються в працях Арістотеля. Він дотримувався точки зору, що якість можна розглядати з чотирьох точок зору: як усталені або тимчасові властивості, вроджені властивості або їх відсутність, існуючі властивості або стани, а також контур або зовнішній вигляд [7, с. 8]. Основна ідея полягала в тому, що це постійна, але не внутрішня властивість об'єкта, що вказує на діалектичну природу поняття якості. З розвитком різних філософських течій поняття якості еволюціонувало, що призвело до відсутності єдиного підходу до терміну в сучасний час.

У огляді Європейської асоціації із забезпечення якості вищої освіти всі учасники вважали, що якість є основою їхньої роботи, і це було помітно навіть у назвах агенцій, які вони представляли. Але через саму його природу, за словами учасників, неймовірно складно визначити його будь-якою мовою. Відносне визначення якості, яке передбачає оцінювання за заздалегідь визначеною нормою, відрізняється від абсолютного визначення якості, яке дозволяє оцінювати результати за шкалою.

Крім того, з точки зору управління якістю визначення якості ISO 9000 було запропоновано в 2005 році як універсальне визначення, запроваджене найбільшим у світі розробником і видавцем міжнародних стандартів, з постійним аналізом визначення вимог замовника та з урахуванням того, що підходящим словом для визначення якості є зацікавлена сторона.

Огляд літератури не дав чіткого та надійного визначення якості. Як наслідок, у цьому дослідженні пропонується нове визначення якості, засноване

головним чином на синтезі всіх вищезгаданих варіантів. У світлі вищевикладеного якості можна визначити таким чином: це загальність критеріїв понад позитивний вплив результату [8].

Раніше згадані стандарти ISO 9000 щодо управління якістю в організаціях були широко впроваджені в освіті, наприклад, у британській системі з 1990 року та в системі Китаю наприкінці 1990-х років [12, с. 154]. Наразі країни з найвищими показниками забезпечення якості вищої освіти у 2023 році включають Австралію, Канаду, Німеччину, США, Швейцарію, Великобританію та інші, як показано на рисунку 1.1.

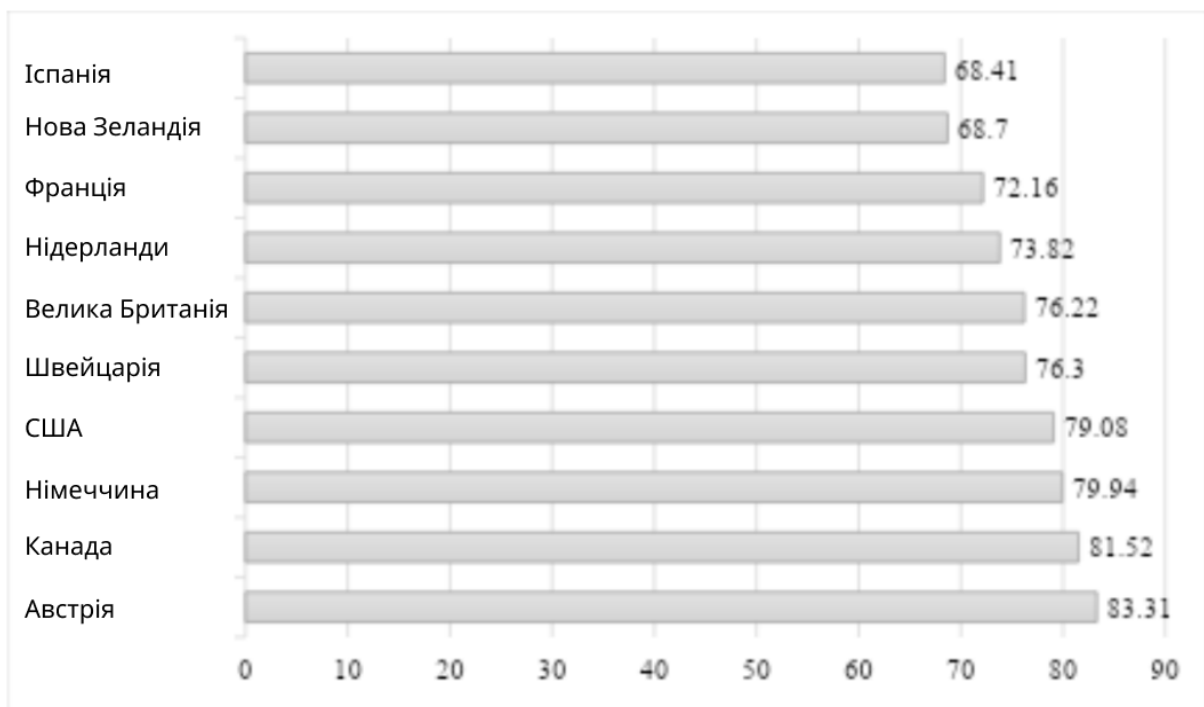


Рисунок 1.1 Країни-лідери за загальними показниками якості освіти у 2023 році за даними Education Media Group.

Джерело: [10].

Якість освіти є визначальним фактором у підготовці студентів до успіху в сучасних національних економіках цих країн. Роботодавці з більшим бажанням беруть на роботу випускників передових університетів і з великою ймовірністю запропонують їм вищі зарплати та виплати. Це, в свою чергу, призводить до того, що в ці університети вступає все більше і більше студентів.

Одним із основних способів забезпечення якості освіти є міжнародна акредитація. Акредитація – це процес, за допомогою якого навчальний заклад оцінюється за набором стандартів, щоб переконатися, що він відповідає або перевищує необхідну якість освіти. Велика кількість роботодавців і університетів схиляються до думки, що акредитація є важливим фактором у визначенні авторитету навчального закладу.

Міжнародна акредитація є цінним процесом, що допомагає забезпечити якість освіти для студентів у всьому світі. Деякі науковці тлумачать термін «акредитація» безпосередньо як показник якості [11]. Базуючись на різноманітні огляди літератури, ми можемо описати акредитацію як процедуру, під час якої заклад вищої освіти або програма проходить процес оцінювання на відповідність заздалегідь визначеним стандартам або критеріям, які були переглянуті та критично оцінені експертами. .

Підсумовуючи, можна зробити висновок про деякі переваги міжнародної акредитації, в тому числі:

- визнання якості закладу іншими акредитованими закладами;
- доступ до іноземних студентів;
- доступ до міжнародного фінансування;
- можливість залучення висококваліфікованих викладачів і співробітників.

Таким чином, отримання міжнародної акредитації закладу має свої беззаперечні переваги. Забезпечуючи відповідність університету найвищим стандартам, суспільство зможе дати своїм студентам найкращу освіту та підготувати їх до успіху в майбутній кар'єрі.

1.2. Особливості міжнародних рейтингів і стандартів вищої освіти як передової освітньої концепції трудової міграції

Незважаючи на різноманіття підходів до визначення якості освіти в контексті навчання, ключовим критерієм є досягнення конкретних освітніх цілей. Різні регіони та країни, різні середовища та різні споживачі мають своє розуміння якості та вимог до її стандартів. Тому доцільно вважати, що найважливішим у цьому аспекті є ступінь задоволення потреб основних учасників освітнього процесу, а не сума всіх досліджуваних характеристик. Як наслідок, індивідуальні потреби конкретних груп учнів повинні бути повністю враховані. Минув час, коли навчання було базовою потребою, адже тепер кінцевою метою є всебічний розвиток.

Міжнародна оцінка та рейтинг університетів забезпечують загальну та наднаціональну перспективу для порівняння в усьому світі. Вищі навчальні заклади можуть отримувати більше фінансової підтримки від країн, компаній і третіх сторін, залучаючи більше студентів, викладачів і науковців з усього світу [12]. Крім того, університети можуть використовуватися як еталон для оцінки та аналізу якості власного освітнього рівня, на основі якого вони можуть аналізувати прогрес, структуру та якісні характеристики свого освітнього процесу, а також усувати існуючі недоліки, прогалини та проблеми. Очевидно, що перші місця у світових рейтингах вже стали запорукою додаткових суспільних ресурсів і соціально-політичних ефектів [13].

Найбільш передбачуваним розподілом різних рейтингів, присвячених класифікації міжнародних університетів за їхньою якістю, був би розподіл за територією.

Для початку розглянемо глобальні, тобто світові, рейтинги університетів. У світі їх близько 20.

Оскільки в кожному рейтингу використовуються різні та унікальні методології оцінки, університети можуть займати різні позиції в них. Наприклад, той самий університет може бути серед лідерів в одному рейтингу на основі

відгуків студентів, але займати низький рейтинг в іншому через відсутність опублікованих досліджень. Нижче ми розглянемо найважливіші з них, акцентуючи увагу на якості освіти.

Academic Ranking of World Universities (Академічний рейтинг університетів світу за Шанхайським рейтингом) обирає для оцінки еквівалентну кількість випускників, які отримали Нобелівську премію та Філдсову медаль, найбільшу кількість цитувань у кожній предметній галузі. Також важливими є кількість активних науковців, рівноважна числу статей, опублікованих у журналі з високим імпаکت-фактором - Nature and Science (позначається як N&S), кількість проіндексованих статей, Індекс наукового цитування та Індекс цитування соціальних наук, крім того середній показник на одну особу за п'ятьма вищезазначеними показниками. Ці стандарти вимірюють академічну успішність світових університетів у застосуванні Академічного рейтингу (Шанхайський рейтинг) [14].

Times Higher Education World University Rankings — це рейтинг світових університетів, опублікований щотижневому журналі Times Higher Education, що видає приватна установа. Він вважається одним із найвпливовіших рейтингів університетів у світі та виступає за «надійність, прозорість і точність» [15].

Рейтинги QS – це щорічний всесвітній рейтинг університетів, що публікує Quacquarelli Symonds. Він формується здебільшого на основі опитувань та використовує низку академічних показників для вимірювання впливу світових університетів. Список оцінювання є значущим через те, що він охоплює глобальну загальну освіту та академічні дисципліни, а рейтинг містить в собі різні критерії для п'яти окремих регіонів: Азії, Європи та Центральної Азії, що розвиваються, Латинської Америки, арабського регіону та країн БРІКС [16]. Так само він вважається одним із найпопулярніших рейтингів університетів у світі завдяки відкритому та прозорому опитуванню.

Webometrics Rankings of World Universities (WRWU) проводиться Вищою академічною дослідницькою радою Міністерства освіти Іспанії та є одним із багатьох комплексних оцінювань університетської освіти в світі. Його мета

унікальна тим, що він прагне заохотити «університети та дослідницькі центри в усьому світі продемонструвати свою академічну відповідальність за інтернаціоналізацію електронних журналів, результатів досліджень і дослідницької діяльності», з явним акцентом на інтеграції глобальних університетських баз даних із платформами Google, Google Scholar, Live Search, Yahoo, Alexa, Exalead та інших [17].

Рейтинг U.S. News & World Report Best Global University Ranking складається на основі десяти показників, таких як академічний рівень університету та його міжнародна репутація, щоб забезпечити академічну вибірку ідеальних університетів для студентів з усіх куточків світу [13]. Однак варто підкреслити, що рейтинг US News не звертає увагу на показники результатів навчання та умови подальшого працевлаштування.

Можна помітити, що кожен рейтинг має свій унікальний набір індексів, але є й недоліки, а це означає, що жоден поточний рейтинг не може повністю задовольнити потреби всіх. Як наслідок, неможливо досягти необхідного комплексного охоплення рівня якості вищої освіти в глобальному масштабі.

Проте, для навчальних закладів все ще вкрай важливо дотримуватись міжнародних стандартів, щоб студенти отримували якісну освіту.

Слід підкреслити, що єдиної правильної відповіді на питання, що таке якість вищої освіти, немає. Це пояснюється тим, що якість є суб'єктивним критерієм, і те, що одна особа може вважати високоякісним, може не вважатися таким же іншою. Проте деякі міжнародні стандарти, які використовуються для вимірювання якості вищих навчальних закладів, надають можливість значно покращити ситуацію. Пропонуємо розглянути ключові з них.

Одним із міжнародних стандартів є Болонський процес. Болонський процес — це набір стандартів якості вищої освіти, створений у 1999 році. Ці стандарти використовуються в 48 європейських країнах і призначені для сприяння довірі та порівнюваності ступенів вищої освіти різних країн [18].

Ці стандарти мали глибокий вплив на європейську вищу освіту, і сьогодні їх вплив відчувається в усьому світі. Цей процес призвів до більш

стандартизованого підходу до освіти з наголосом на кооперації та співпраці між установами.

Незважаючи на труднощі, пов'язані головним чином із збалансуванням системи кредитів, Болонський процес загалом досяг успіху у створенні більш уніфікованого та ефективного підходу до європейської вищої освіти.

Ще одним важливим міжнародним стандартом є Міжнародна стандартна класифікація освіти (International Standard Classification of Education, ISCED). ISCED — це система, яка використовується ЮНЕСКО для класифікації навчальних закладів і програм. Її мета — збирати дані про освіту в усьому світі та розповсюджувати їх. ISCED вперше був розроблений впродовж 1970-х років і зараз використовується більш ніж у 100 країнах [19]. Ця система класифікації важлива, оскільки дозволяє порівнювати різні освітні системи. Він також допомагає виявити прогалини в освіті та спрямувати ресурси туди, де вони найбільше потрібні завдяки семи рівням, де перший рівень є найосновнішим (дошкільний), а сьомий — найдосконалішим (третинний).

Водночас важливо згадати про численні міжнародні організації, які встановлюють стандарти якості вищої освіти в усіх куточках світу. Ці організації включають Міжнародну асоціацію університетів (IAU), Міжнародний бакалаврат (IB) та Асоціацію університетів Співдружності (ACU). Для короткого опису пропонуємо переглянути таблицю 1.1.

ACU є першою в світі та найстарішою міжнародною мережею університетів для співдружності націй. Їх мета полягає в сприянні та підтримці вищої освіти співдружності шляхом виплачування стипендії, проведення досліджень та обміну знаннями; впливати на глобальні тенденції в секторі; і працювати над процвітаючою співдружністю університетів, які пов'язані як між собою, так і зі світом, формуючи у випускників навички, необхідні для подолання викликів XXI століття [21].

Таблиця 1.1. — Основні аспекти існування міжнародних організацій зі стандартів якості вищої освіти

Назва	Рік заснування	Географічний масштаб впливу	Діяльність
Association of Commonwealth Universities (ACU)	1913	50 країн	Сприяє співпраці та взаємодії між навчальними закладами-учасниками та надає студентам і викладачам ряд можливостей у науковій та професійній сферах
International Association of Universities (IAU)	1950	більше 130 країн	Сприяє співпраці та діалогу між установами-членами та забезпечує платформу для обміну ідеями та передовим досвідом
International Baccalaureate (IB)	1968	152 країни	Розробляє міжнародні стандарти для навчальних програм та оцінювання та пропонує можливості для поглиблення професійної компетенції вчителів та адміністраторів шкіл

Джерело: складено за [20; 21; 22; 23].

IAU (International Association of Universities) — це глобальна мережа з понад 800 університетів і вищих навчальних закладів у понад 160 країнах. Його місія полягає в сприянні міжнародному співробітництву у сфері вищої освіти та наукових досліджень, а також у сприянні визнанню та мобільності студентів, науковців та співробітників у всьому світі. IAU також має на меті покращити розуміння ролі вищої освіти в суспільстві та зробити внесок у розвиток знань про роботу університетів, лідерство та управління [22].

IB (International Baccalaureate) є міжнародно визнаною освітньою організацією, що надає багаточисленні варіації програм та послуг для закладів освіти у різних частинах світу. Вони поділяються на 3 різні рівні: програма початкових років (PYP), програма середніх років (MYP) і програма дипломів (DP). Кожен з рівнів програми IB спроектований, щоб кинути студентам інтелектуальний, особистий та емоційний виклик [23].

За останні роки відчутно посилюється тиск на суверенні країни з ціллю підвищення наявних стандартів якості освіти, задля набуття конкурентоспроможності в рамках глобальної економіки. У результаті цього

багато хто затвердив міжнародні стандарти, на кшталт тесту PISA (Програми міжнародної оцінки студентів) для відстеження та співставлення їхніх освітніх результатів.

Результати PISA з високою частотою використовують для порівняння якості різних систем освіти. Наприклад, зазвичай вважається, чим вищий бал відповідно PISA має країна, тим краща в неї освітня система, порівняно з країною, що має нижчий бал. Крім того, результати PISA часто беруться до уваги при прийнятті рішень щодо освітньої політики. Наприклад, держава може спиратись на результати PISA, щоб вирішити, як доцільніше розподілити ресурси або ухвалити освітні стандарти [20].

Внаслідок такого тиску виявляються недоліки деяких сучасних міжнародних стандартів якості освіти. Попри те, що вони можуть здаватись дійсно корисними, ці стандарти також мають властивість узагальнювати унікальність і місцеву ідентичність університетів. Наприклад, вони можуть сприяти універсальному підходу до освіти, який не задовольнятиме всі групи студентів. Вони також можуть створювати стрес як для студентів, так і для викладачів. що, зрештою, вагомо впливає на якість результатів навчання, продуктивність та ентузіазм.

Таким чином, немає єдиного впорядкованого та чітко окресленого визначення «якості освіти», проте переважна більшість міжнародних стандартів освітньої політики фокусує свою увагу на вимірюванні визначальних показників, до яких відносять академічну успішність студентів, якість навчального середовища, доступність наукових матеріалів і технічних ресурсів. Вищеперераховані стандарти не лише дозволяють порівняння освітніх систем різних країн, але й впливають на розробку освітньої політики на всіх щаблях управління.

Здобуття якісної вищої освіти є ширшим поняттям, а ніж навчання закордоном чи одержання диплома з відзнакою в престижному закладі вищої освіти. Йдеться про кардинальну трансформацію методів навчання, суспільних цінностей та способів оцінювання, що направлена на прогрес самостійного

мислення та критичного сприйняття. Міжнародні освітні тренди, стандарти та практики, що покриває мільйони студентів, являються фундаментальними компонентами сучасної освіти.

Для студентів як ніколи важливо отримати якісну освіту, щоб вони могли досягти успіху в обраній професії. Якісна вища освіта може надати студентам відповідні практичні навички та вміння, що в результаті сприятимуть професійному зростанню.

Це також може допомогти їм у формуванні ключових життєвих компетенцій, таких як критичне мислення та вирішення нагальних проблем, як в особистих сферах, так і глобальних. Адже в майбутньому все більше людей, що отримають справді якісну освіту, розглядатимуть розвиток своїх батьківщин з глобальної перспективи, беручи до уваги здорове сприяння розмаїттю культур і думок та залучатимуться до їх розвитку.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ ЧЕРЕЗ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

2.1. Дослідження регресії між міжнародною студентською міграцією та суспільним задоволенням за допомогою міжнародного індексу щастя

Вплив глобалізації на вищу освіту незаперечний. Люди набувають більшої мобільності, як усередині країни, так і між країнами, у пошуках освіти, професійного старту та кращих умов життя. Ця тенденція особливо помітна в міграції іноземних студентів, яких у 2023 році було близько 7,5 мільйонів порівняно з 5,6 мільйонів у 2018 році, повідомляє Т.І.М.Е. Асоціація [24].

Вища освіта за кордоном стала популярною серед молоді з різних частин світу. В численних випадках люди мігрують вчитися в інші країни з метою досягнення кращого майбутнього. Отже, метою цього розділу є дослідження взаємозв'язку між кількісними показниками, виміряними іноземними студентами та державними фінансуваннями, вищої освіти та якісними показниками, обґрунтовані міжнародним індексом щастя громадян та рівнем якості вищої освіти. Спершу ми відібрали дані з різних джерел, таких як ЮНЕСКО, Світовий банк, ОЕСР і міжнародного дослідницького проекту World Happiness Report. Після цього співзалежності між результатами були проаналізовані та проілюстровані, використавши метод кореляційного та регресійного аналізу, візуалізації. Висновки з цього дослідження можуть мати вплив на економічні, соціальні та політичні сфери приймаючих країн, що хочуть підтримувати суспільне задоволення на високому рівні незалежно від показників національного розвитку.

Людство давно класифікували країни відповідно до рівня їх розвитку. Отже, існує умовний поділ країн на 3 певні групи країн відповідно до рівня їх соціально-економічного розвитку: розвинені країни з високопродуктивною економікою та високим рівнем життя; країни з перехідною економікою, які здійснюють реформи для переходу до ринкової економіки; та країни, що

розвиваються, характерні низьким рівнем індустріалізації та доходу на душу населення. Зовсім недавно вчені також почали ідентифікувати четвертий світ, який складається з найбідніших країн світу. Ці країни не можна віднести до групи країн, що розвиваються, оскільки вони навіть дуже далекі від розвитку; навпаки, ситуація в них постійно погіршується. Ситуація групування у вищій освіті залишається незмінною.

У сфері вищої освіти існує давня міжнародна біполярна розбіжність між традиційним Заходом і Сходом. Однак лише впродовж останніх років вона стала надмірно вираженою, в зв'язку зі значним економічним розривом між багатими та бідними країнами. Нараховується безліч факторів, що сприяють цьому поділу, включаючи різний рівень ресурсів та інвестицій в освіту між двома регіонами. У результаті розрив між якістю освіти Заходу та в Третього світу продовжує збільшуватися. Цей розкол має серйозний вплив на майбутнє глобальної освіти. Бідніші країни знаходяться у невідповідному становищі, коли питання стосується залучення й утримання на своїх територіях найкращих студентів і вчених. Це, у свою чергу, відображається на якості освіти та дослідженнях, що проводяться в цих регіонах, а також на розвиток економічних та соціальних умов.

Міжнародний біполярний поділ вищої освіти почав формуватися в епоху після завершення Другої світової війни, під час боротьби між США та Радянським Союзом за впливовість у світі. Щоб завоювати «серця та уми» людей в країнах, що розвиваються, обидві наддержави заснували розгалужену мережу коледжів та університетів у відповідних сферах впливу. Ці навчальні заклади слугували інструментами м'якої сили, просуваючи ідеології відповідних урядів [25].

В епоху після холодної війни міжнародний комплекс вищої освіти отримав нову роль. США та країни зі схожими політичними поглядами після розпаду Радянського Союзу стали домінуючою силою у створенні інтелектуального людського потенціалу, утворюючи блок «вчителів». Постійні оновлення результатів різних міжнародних рейтингів і регулярні огляди якості університетів та систем вищої освіти є підтвердженням цього.

Спираючись на рейтинги найкращих країн для дослідження, про які йшлося в розділі 1, ми виокремили лідерів за регіонами. Рисунки 2.1 і 2.2 візуалізують сучасну ситуацію.

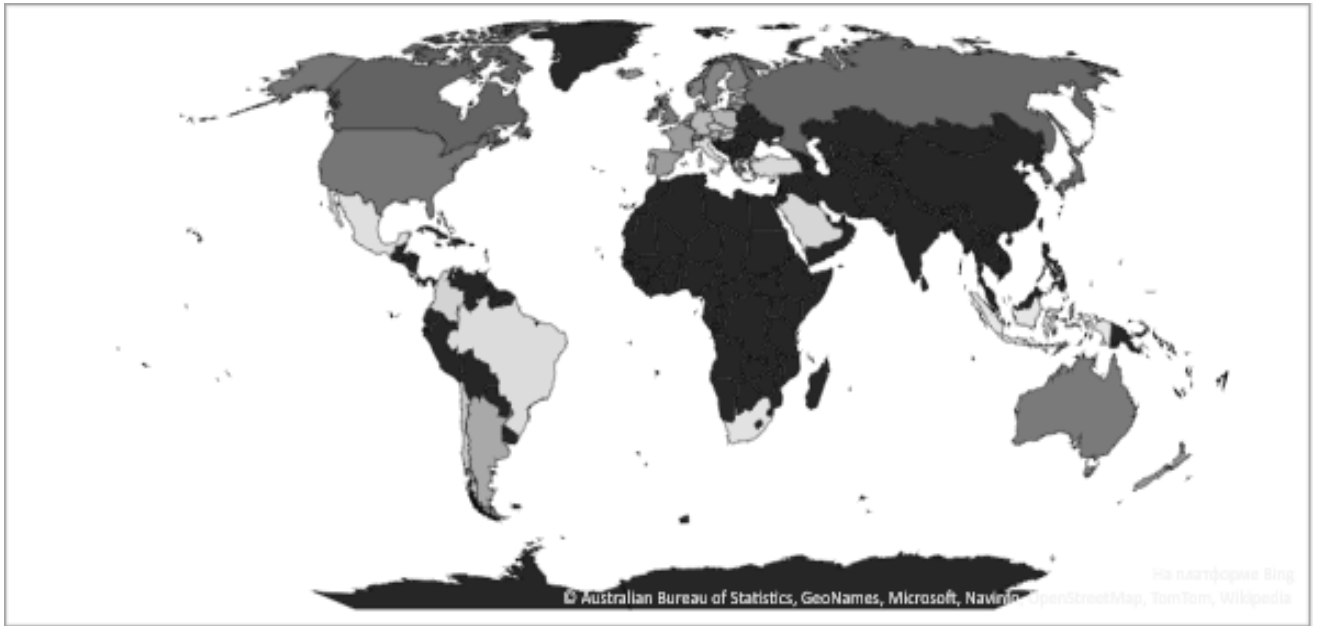


Рисунок 2.1 Країни в рейтингу за освітнім рівнем, звіт PISA 2022
Джерело: [26].

На рисунку 2.1 ми бачимо буквальный поділ світу на 2 блоки: країни-«вчителі», в яких високий рівень освіти, куди їдуть студенти з усього світу, і країни-«учні» з низьким рівнем освіти або без нього, куди надходить демографічний потік.

Рисунок 2.2 доповнює попереднє судження, повніше розкриваючи блок «вчителів».

Поділ світу на оборотні полюси має свої сильні та слабкі сторони. Натомість у контексті розвитку науки та освіти такий поділ є не лише шкідливим, але й неприйнятним. У глобалізованому світі як ніколи важливо, щоб усі люди мали глобальну перспективу. Проходячи за кордоном, іноземні студенти отримують навички та знання, необхідні для спілкування та ефективної роботи з людьми з інших культур. Це важливий внесок у світову спільноту і одна з багатьох причин, чому іноземні студенти є цінними членами світової спільноти, оскільки вони отримують глобальну перспективу та розвивають навички, необхідні для

того, щоб реалізувати свій потенціал у більш згуртованому та співпрацюючому світі.



Рисунок 2.2 Деревоподібна діаграма країн з найвищою часткою населення з вищою освітою за регіонами, % (2022 р.)

Джерело: [26].

Загальновизнано, що студентська міграція сприяє вдосконаленню їх освітнього процесу. За визначенням, це означає переміщення студентів з однієї країни в іншу з метою продовження навчання. Це явище не нове і спостерігається століттями. Тим не менш, зараз відслідковується стійка тенденція до перманентного збільшення кількості студентів, які обирають іноземні університети.

Звичайно, є багато причин, чому студенти схильються до міграції в питаннях отримання освіти. Одним із найпоширеніших є бажання здобути освіту світового рівня, яка надасть комплекс знань та вмінь, необхідних для ефективної роботи в умовах глобалізації. Крім того, багато студентів вважають, що навчання в іншій країні полегшить і надасть їм перевагу при пошуку роботи після закінчення навчання. А стабільна і добре оплачувана робота – це запорука щасливого життя в сучасному світі.

Незважаючи на це, хоча багато людей у країнах першого світу й сприймають вищу освіту як належне, що не скажеш про людей у країнах третього

світу. Реальність така, що вища освіта є розкішшю для багатьох у країнах третього світу, і це має вагомий вплив на їхню роль у глобальному майбутньому [27].

Не маючи доступу до вищої освіти, люди в країнах з низьким рівнем доходу перебувають в дуже не вигідному положенні, коли це стосується конкуренції за роботу та економічні можливості. Це обмежує їхні можливості покращити рівень життя та уникнути бідності. Крім того, без вищої освіти люди в країнах третього світу з більшою ймовірністю залишаються підданими насильству.

Зараз зростає кількість досліджень, які вивчають вплив міграції на суспільство як з точки зору економічного внеску мігрантів, так і змін у суспільстві, які є наслідком збільшення соціальної різноманітності. Проте мало хто з них зосереджується на зв'язку між міграцією та задоволеністю суспільства. Міжнародний індекс щастя є цінним інструментом для вимірювання цього зв'язку, оскільки він відображає не лише економічні результати, але й такі фактори, як соціальна згуртованість і якість навколишнього середовища, включаючи студентське середовище.

Міжнародний індекс щастя (також відомий як індекс щасливої планети, HPI) — це показник добробуту країни, який враховує такі фактори, як тривалість життя, вплив на навколишнє середовище та можливість користуватись ресурсами [28]. Однією з цілей цього дослідження є перевірка гіпотези щодо країн, де спостерігається високий рівень студентської міграції, як правило, мають вищі показники індексу щастя.

Кореляційний аналіз — це статистичний метод оцінки, що використовується для перевірки сили та напрямку зв'язків між двома чи більше змінними. Змінними можуть бути будь-які параметри, які можна виміряти, наприклад ціни, кількості, оцінки тощо. Цей метод використовується в різноманітних галузях — від фінансів до соціології. Він слугує для аналізу взаємозв'язків між фінансовими змінними, соціальними взаємодіями або просто для виявлення шаблонів у даних.

Коефіцієнт кореляції — це число, яке відображає силу зв'язку між змінними. Позитивна кореляція вказує рух змінних в одному напрямку; негативна кореляція означає, що вони не рухаються в одному напрямку.

Спочатку з'ясуємо кореляцію між міжнародною студентською мобільністю країни та індексом «Сходинок життя» (Ladder of Life Indexes) за НРІ (середня суб'єктивна задоволеність життям).

НРІ (Happy Planet Index), або індекс потенціалу щастя, є показником суб'єктивної задоволеності життям. Індекс «Сходинок життя» — це ряд показників, кожен з яких представляє різний рівень задоволеності життям. Чим вище країни на цій сходинці, тим більше задоволені життям їхні суспільства [29].

Ми виявили зв'язок між студентською мобільністю та національними індексами «Сходинок життя» (рисунок 2.3). Згідно з індексом потенціалу щастя, країни з інтенсивною мобільністю студентів здебільшого властивий вищий рівень задоволеності життям. Ймовірніше за все, це тому, що вони також мають вищий рівень економічного та соціального розвитку. Це, у свою чергу, призводить до вищого рівня щастя.

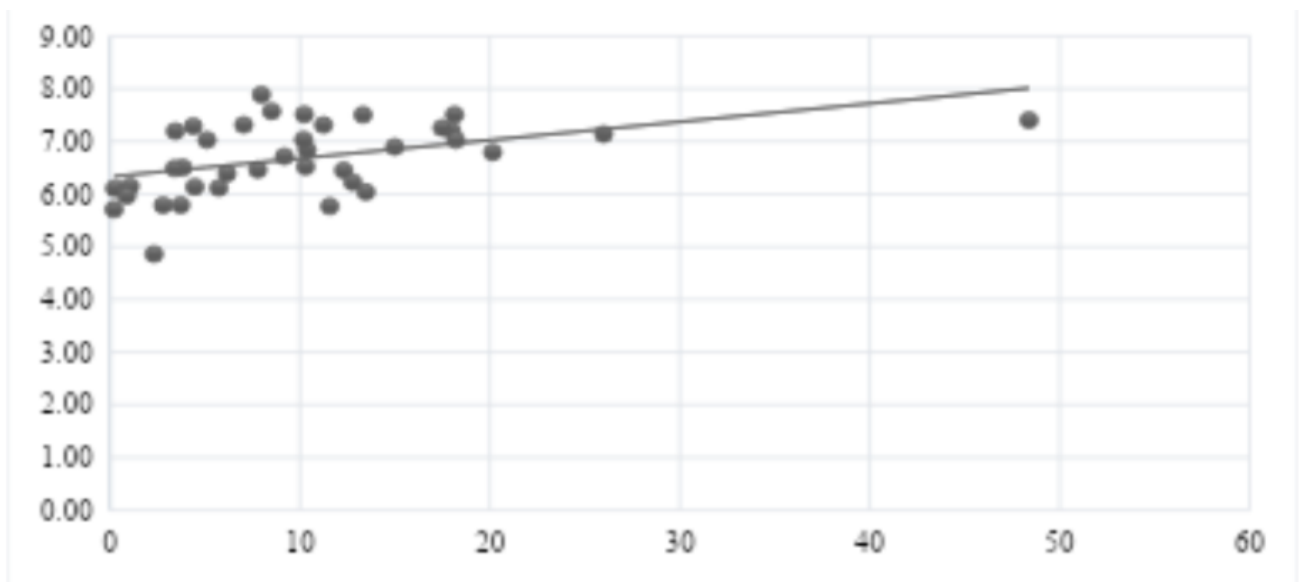


Рисунок 2.3 Візуальні результати регресії між студентською мобільністю та національними індексами «Сходинок життя».

Джерело: складено за [28; 29].

Дослідження також показало, що іноземні студенти позитивно впливають на добробут приймаючого населення. Вони допомагають оживити кампуси та внести різноманітність у соціальне життя. Міграція також допомагає компенсувати відтік мізків, який часто виникає, коли найкращих і найталановитіших студентів відправляють на навчання за кордон. Це явище можна визначити балансом між міжнародною мобільністю та залученням до вищої освіти.

Коли іноземні студенти обирають навчання в певній країні, вони інвестують не лише у своє майбутнє, а й у майбутнє цієї країни. Це особливо помітно, коли студенти приїжджають з місць з високоякісною освітою. В літературі пропонується позначати це терміном «інтелектуальний потенціал людини» — це уявлення про те, яку кількість людей з вищою освітою спроможна виробити та якісно забезпечити країна. Повертаючись до географічно визначених блоків вищої освіти, Сполучені Штати змогли виробити більше інтелектуального людського потенціалу, ніж будь-яка інша країна, що робить їх домінуючою силою в цій галузі сьогодні.

І навпаки, недоступність освіти в країнах, що розвиваються, є серйозною проблемою, яку потрібно вирішувати відповідально. Надання можливості здобувати вищу освіту може допомогти покращити життя людей у слаборозвинених регіонах і сприяти позитивним змінам не лише на місцевому рівні, а й у глобальному масштабі [30].

Важко дати однозначну відповідь на питання, що робить мігранта порядною та свідомою людиною. Це пов'язано з наявністю багатьох різних критеріїв, за якими можна оцінити гідність людини.

Прикладами гідних і відомих мігрантів є Джон Джеймс Одюбон, Дікембе Мутомбо, Ахмед Зеваїл тощо. Відомі мігранти часто роблять значний внесок у суспільство, і їхні історії можуть надихнути студентів робити те саме.

Існує низка причин, чому вища освіта може за собою потягнути втрату людського капіталу. Одним із найвагоміших факторів є рівень якості освіти. За умови, що в країні неврівноважена система вищої освіти, найкращі та

найталановитіші студенти, швидше за все, виїдуть до інших країн шукати кращого життя.

Крім того, оскільки число іноземних студентів постійно збільшується, критично важливим є дослідження зв'язку між поточними моделями міграції та політико-економічною підтримкою національної якісної вищої освіти.

2.2. Кореляційний аналіз змінних якості та фінансової доцільності вищої освіти в усьому світі

В наш час існує безпосередній зв'язок вищої освітою з якістю праці, яка являється важливою складовою економіки. Відповідно, є ряд економічних цілей, у досягненні яких вона може допомогти, наприклад, зменшити нерівність доходів, підвищити соціальну мобільність і стимулювати економічне зростання. Природним вирішенням цього є прагнення збільшити потенціал людського капіталу та залучити його.

Сьогодні студенти мають сильну схильність залишатися в приймаючих країнах навіть після завершення навчання. Згідно з дослідженням американських вчених з 2011 по 2018 рік число іноземних студентів, що закінчили федеральну програму факультативного практичного навчання і знайшли роботу тільки в галузі STEM, зросла на 400%. Коли високоосвічені працівники залишають свою рідну країну, це може мати деструктивний вплив на розвиток країни, оскільки таким чином їх рідна країна втрачає переваги високоосвіченої робочої сили [31].

Існує ряд інших факторів, які сприяють цій тенденції. По-перше, світова економіка полегшила людям переїзд і пошук роботи закордоном. За іншим важливим аспектом, вартість життя та навчання в розвинених країнах зросла, що ускладнило повернення студентів додому після закінчення навчання. Крім того,

досвід життя в країні з незвичною культурою може бути дуже привабливим для багатьох студентів [32].

Таким чином, зростання відтоку людського капіталу в контексті вищої освіти є особливо показовим сьогодні. Термін «втеча людського капіталу» використовується для опису ситуацій, коли висококваліфіковані працівники залишають свою країну, щоб працювати в іншому місці. Зазвичай це відбувається, коли працівники відчують, що вони можуть отримати кращі можливості та заробити більше в іншій державі. Ця тенденція очевидна в галузях STEM, де талановиті студенти залишають рідні країни, щоб продовжити освіту та кар'єру в країнах з більш розвинутою економікою.

Вища освіта – це вартість життя в процвітаючій економіці. Щороку держави виділяють значні кошти на освіту кожного студента, інвестуючи в розвиток молодого покоління. Вони хочуть надати своїм студентам доступ до вищої освіти за вищими стандартами, не обтяжуючи їх фінансовою стороною цього питання. Така тенденція до покращення якості вищої освіти являється результатом розвитку світової економіки. Зростання ВВП стимулює попит на освітні послуги, тому країни можуть дозволити собі відправляти своїх студентів на навчання за кордон [33].

Міжнародна трудова міграція – явище складне та багатогранне. Хоча засоби масової інформації часто зображують трудових мігрантів жертвами експлуатації, реальність є набагато більш складною. Трудових мігрантів часто мотивує бажання вдосконалити свої навички та збільшити заробіток [34].

У багатьох випадках студенти суттєво впливають на процеси міжнародної трудової міграції. Вони часто мають можливість отримати досвід роботи у своїй галузі навчання, що може бути корисним для перспектив у їх кар'єрі. Крім того, отримані навички та кваліфікації можуть зробити їх привабливими для роботодавців у країнах призначення.

За період 2000-2011 рр. вчені DeWaard J., Kim K., Raymer James відслідковували, як студентський рух впливає на урядові рішення щодо частки приватного фінансування вищої освіти в рамках 22 країн ОЕСР [35].

Використовуючи обчислення фіксованих ефектів, вони виявили істотно позитивний зв'язок. Цей висновок виявився стійким до змін у методології дослідження, включаючи оцінку різних груп населення та більш деталізований аналіз відставання. Застосування підходу інструментальних змінних надає підтримку причинно-наслідковому значенню.

Висновки Амріти Гарі та ін. [36] підтверджують, що географічна відстань і наявність спільної мови важливі для визначення двосторонніх студентських потоків. Їхнє найцікавіше відкриття демонструє, що зміни часового поясу мають статистично і економічно значущий вплив на потоки іноземних студентів. Дослідниками також було виявлено, що, окрім збільшення попиту на кваліфікований персонал внаслідок демографічних труднощів та посилення інноваційного тиску, багато країн ЄС відчувають дефіцит кваліфікацій. «Трудова міграція може допомогти зменшити брак кваліфікаційної домашньої робочої сили в країнах, де існує високий попит на таких працівників. В результаті отримання висококваліфікованої робочої сили стало головним пріоритетом для багатьох країн-членів Європейського Союзу. Оскільки нещодавні випускники є майбутніми працівниками, багато країн доповнюють політику ЄС національним законодавством» [36].

Однак, попри наявність певних ризиків, міжнародна трудова міграція може бути позитивним кроком для студентів, який сприятиме їхньому особистому та професійному зростанню. Їхні навички та відсутність великих вимог щодо заробітної платні роблять їх привабливими кандидатами для переважної більшості роботодавців. В результаті цього, їм часто легше знайти роботу, ніж іншим працівникам. Завдяки ретельному плануванню та підготовці студенти зможуть максимально ефективно завдяки міжнародній трудовій міграції [37].

Але це веде за собою й негативні наслідки. Даний процес може спонукати кваліфікованих працівників покидати країни, що розвиваються. Це пов'язано з тим, що студенти після міграції до розвинених країн, часто приймають рішення не повертатись.

При встановленні взаємозв'язку між рівнем державного фінансування освіти та міграційними потоками студентів. Результати доцільно візуалізувати,

використовуючи метод лінійної кореляції (рисунок 2.4). Особливого зв'язку між цими показниками не було виявлено.

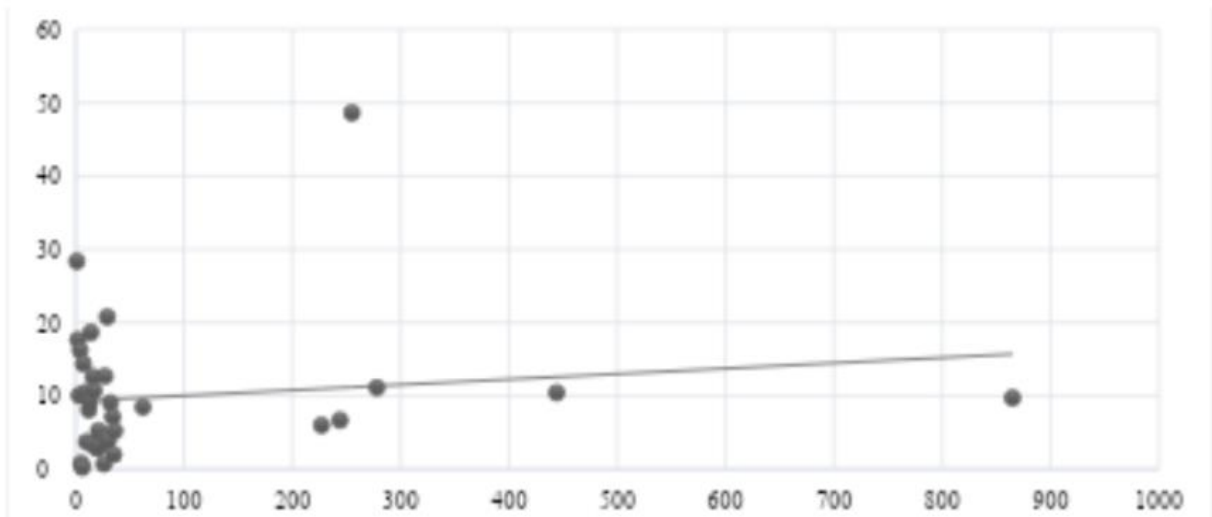


Рисунок 2.4 Залежність міжнародної мобільності студентів у країнах ОЕСР від обсягів державних інвестицій в освіту, 2022 р.

Джерело: складено за [38].

Для глибшого розуміння академічної мобільності, доцільно проаналізувати як середні витрати на одного студента впливають на їх міграцію. Отриманні дані вказали на тісний взаємозв'язок між цими двома показниками (рисунок 2.5).

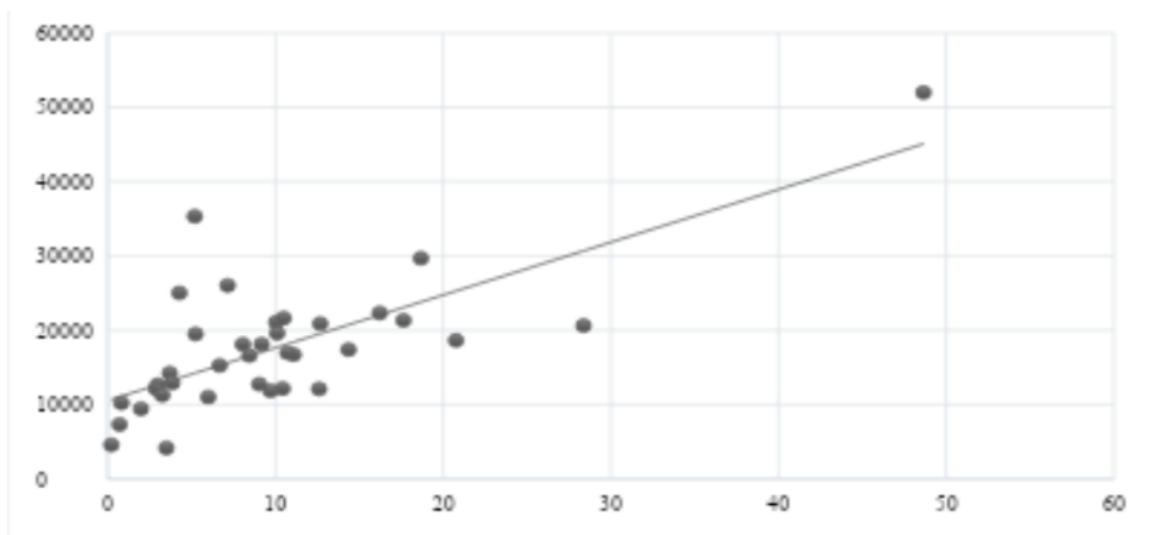


Рисунок 2.5 Взаємозв'язок між рівнем фінансування вищої освіти на одного студента та міжнародною мобільністю студентів у країнах ОЕСР, 2022 р.

Джерело: складено за [38].

У контексті глобальної конкуренції за кращих з кращих студентів, збільшення об'єму витрат на одного студента в одному університеті може сприйматись як сигнал для інших закладів про потребу у підвищенні якості своїх освітніх послуг. Це створює ефект доміно, що спричиняє загальне зростання витрат на освіту.

Отже, звернувшись до регресійного та кореляційного аналізів, було виявлено таку тенденцію, що у переважній більшості країн ОЕСР представлені освітні системи високого рівня, які є фінансово життєздатними. З метою покращення доступності якісної освіти у майбутньому, потрібно вдатись до додаткових заходів, таких як залучення міжнародних ресурсів, створення систем фінансової підтримки студентів та розширення можливостей отримання студентських позик. Паралельно з цим, існує потреба в активному забезпеченні іноземних студентів умовами для легального працевлаштування.

Рівень зайнятості та якість досягнутих результатів прямо чи опосередковано впливають на якість освіти. Рівень працевлаштування – це відсоток студентів, які здатні знайти роботу після закінчення навчання. Це важливий показник, оскільки показує, наскільки якісно заклад готує своїх студентів до трудового життя. Крім того, якість результатів, яких досягають студенти, також впливає на рівень надання освіти. Якщо студенти не можуть знайти хорошу роботу або досягти значущих результатів, це погано свідчить про якість отриманої ними освіти і, звичайно, позначається на індексі щастя.

Загалом вплив міжнародної студентської міграції на економіку є багатограним і неоднозначним, поєднуючи в собі як позитивні, так і негативні аспекти.

Однією з найбільших проблем є те, що іноземні студенти часто забирають робочі місця у місцевих жителів. Причина цього явища пояснюється тим, що вони готові працювати за нижчу зарплату, і їх часто можна знайти на роботах, які вимагають нижчої кваліфікації. Це може викликати зниження зарплат і зменшення можливостей для місцевих жителів.

Іншим негативним ефектом є те, що іноземні студенти здійснюють значні грошові перекази до своїх країн. Це гроші, які могли б обернутися в місцевій економіці, але натомість залишають країну. Це може призвести до «витоку мізків», коли найкращі та найталановитіші студенти виїжджають у пошуках можливостей до інших країн.

З 2014 року число українських студентів, які переїхали на навчання в Польщу, зросло вдесятеро. Лише у 2019 році до польських вишів вступили близько 80 тисяч українців. Така масова студентська міграція викликана бажанням уникнути політичних потрясінь та економічної нестабільності у своїй країні [39]. Також стрімке збільшення українців, що здобувають вищу освіту закордоном, сталося у 2022 році після початку повномасштабного вторгнення. Найпопулярнішими країнами для навчання українців стала знову ж таки Польща, а також Чехія, Литва, Латвія, Німеччина та Італія [40].

Польща стала таким популярним місцем для українських студентів з кількох причин. По-перше, вартість навчання та проживання в Польщі значно нижча, ніж в інших розвинених країнах. По-друге, польські університети пропонують якісну освіту, в порівнянні із західними стандартами. Також впливає процес отримання візи, оскільки для українських студентів він відносно простий і зрозумілий.

Приплив українських студентів позитивно впливає на економіку Польщі. Вони не тільки роблять внесок у ВВП країни, але й допомагають компенсувати відтік мізків, від якого Польща потерпає роками. Маючи таку кількість молоді, польська держава впевнено розвивається в економічній, демографічній та духовній сферах суспільства, чого не можна сказати про Україну.

Переваги іноземних студентів очевидні. Вони сприяють різноманітності студентського населення, приносять необхідний дохід і часто залишаються в країні, щоб працювати після закінчення навчання. Однак приплив іноземних студентів також супроводжується проблемами. Наприклад, деякі іноземні студенти можуть не володіти англійською мовою на належному рівні, що є необхідною умовою для досягнення успіху в англійській країні. Крім того,

присутність іноземних студентів може виснажувати і без того обмежені ресурси деяких закладів вищої освіти.

Отож, вищу освіту варто сприймати як природний глобальний ринок. Конкуренція за іноземних студентів стала настільки високою, що університети змушені постійно працювати над покращенням якості своїх програм. З огляду на це, вищі навчальні заклади мають забезпечувати відповідні сучасним вимогам освітні послуги, тобто ті, які задовольняли потреби потенційних студентів з різних куточків світу.

Отримані регресійні результати свідчать про те, що для кожного збільшення мобільності студентів відбувається відповідне збільшення національних індексів «Сходинки життя». Цей зв'язок не такий сильний, але статистично значущий і свідчить про те, що збільшення студентської мобільності може призвести до покращення загальної якості життя нації.

Дослідження все більше підтверджують, що відтік людського капіталу стає основним рушієм міжнародної студентської мобільності. В подальшому передбачається збереження цієї тенденції, внаслідок стійкого процесу поглиблення глобальних економічних зв'язків. Випускники закордонних університетів стануть більше конкурентоспроможними на глобальному ринку праці, оскільки отримані знання та досвід відповідатимуть потребам сучасного міжнародного бізнесу. В той же час, кандидати без досвіду міжнародного навчання ризикують опинитись в менш вигідному становищі на ринку праці, оскільки не матимуть такого спектру компетенцій. Такий розвиток подій загрожує збільшенням кількості безробітних та погіршенням розподілу доходів у суспільстві. Популярність закордонних університетів для студентів постійно зростає завдяки кільком факторам. В першу чергу, такому перебігу подій сприяє фінансовий аспект. Впродовж останніх років постійна інфляція та глобальна економічна нестабільність призводить до підвищення цін на навчання, що робить вищу освіту недоступною для студентів з обмеженими фінансовими можливостями. Попри це, значна кількість університетів країн ОЕСР пропонують різноманітні фінансові програми, які включають в себе знижену плату за навчання або надання стипендій для іноземних студентів, що роблять освіту значно доступнішою.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ СТУДЕНТІВ

3.1. Основні виклики міжнародної студентської міграції та рекомендації щодо їх подолання

Ландшафт вищої освіти швидко змінюється. Демографічні зміни, технологічний прогрес і економічна глобалізація впливають на наші очікування щодо вищої освіти та міграції. XXI століття характерний зростанням глобалізації та інтернаціоналізації, і вища освіта відіграє центральну роль у цій тенденції. Саме тому майбутнє вищої освіти тісно пов'язане з розвитком міжнародної студентської міграції, і щоб йти в ногу з часом, важливо розуміти наявні слабкі сторони та тенденції, які формуватимуть майбутнє університетської освіти.

Нині постійно зростає консенсус щодо того, що якісна освіта є фундаментальним правом людини та необхідною умовою для сталого розвитку, який охоплює всі сектори суспільства. Тим не менш, багато держав продовжують стикатися з серйозними проблемами в забезпеченні високоякісної освіти для всіх своїх громадян.

«Мільйони іноземних студентів навчаються далеко від дому, що має різні наслідки для світової економіки, включаючи збільшення «витоку мізків» у деяких країнах. Це є вкрай токсичним аспектом їхньої державності» [41].

Люди, які навчаються за кордоном, стикаються з різноманітним досвідом, як позитивним, так і негативним. Частина студентів легко справляється з цими проблемами, інші відчувають значні труднощі, а деякі не в змозі їх подолати. До переліку проблем, з якими можуть зіткнутися студенти за кордоном відносяться:

- туга за домом і соціальна ізоляція;
- труднощі в адаптації до нового середовища;
- мовні бар'єри;

— фінансові труднощі.

Особисті та демографічні характеристики студентів, а також відмінність економічних, культурних, релігійних та географічних умов їх батьківщини та приймаючої країни є частиною цього адаптаційного процесу, сприяючи йому або погіршуючи. Потенційні проблеми на шляху студента під час міграційного процесу подано на рисунку 3.1.



Рисунок 3.1 Основні проблеми студентської міграції з особистої та суспільної точок зору

Джерело: складено за [41; 42].

Дослідження, проведені в різних частинах світу, показують, що міграція або довгострокова академічна мобільність є складним процесом, який по-різному впливає на студентів. Найчастіше це пов'язано зі стресовими подіями, бар'єрами та труднощами, через які психосоціальні проблеми, питання здоров'я та безпеки є більш поширеними серед іноземців в порівнянні з місцевими студентами. У відповідь на це, низка досліджень намагалася розробити певні підходи та запропонувати стратегії профілактики, стимулювання та відпочинку. Крім того,

було підкреслено особливу участь урядів, організацій та окремих осіб у вирішенні цих питань на місцевому, національному та міжнародному рівнях.

Спочатку студентам подобається переживати новий спосіб життя, вільний від знайомих соціокультурних обмежень. Згодом вони виявляють, що країни, до яких вони переїхали, менш толерантні до чужинців відповідно до «теорії культурного шоку». Важливо пам'ятати, що культурний шок – це нормально явище, яке з часом проходить. Найкращим способом його подолання є занурення в місцеву культуру [41].

Однак, перш ніж налагоджувати стосунки з місцевими жителями, студентам попередньо варто ознайомитися з мовою та культурою своєї нової країни проживання. Таким чином, вони зможуть швидко і безболісно адаптуватися до нового способу життя, влитися в громаду та уникнути частини непорозумінь з місцевими жителями, пов'язаних з культурними особливостями.

Слід враховувати, що такий дистрес спричиняє негативний ефект на психічного здоров'я або виливається в інші форми погіршення здоров'я через тривале відчуття незахищеності та віддаленість від членів звичної їм спільноти. Дослідження також показали, що «місцеві та міжнародні зусилля, направлені на вирішення цих проблем, є недостатніми. Існує величезна потреба значно покращити доступність медичних послуг для іноземних студентів, а також зробити їх більш інклюзивними: культурно специфічними та, водночас, культурно вільними. Також не менш важливим кроком, на нашу думку, було б забезпечити необхідну підготовку персоналу вищих навчальних закладів для роботи зі студентами, залучивши культурологів та підготовлених перекладачів. Крім того, існує значний обсяг роботи, який потрібно виконати для розробки більш ефективних стратегій втручання, зрозуміти структурний склад проблем психічного здоров'я, запобігти емоційній лабільності та покращити психосоціальне благополуччя освітніх мігрантів» [43].

Зрештою, міграція – це сучасна, складна проблема, головною мотивацією якої є покращення життя чи втеча від труднощів. Отже, цей процес спрямований на підвищення рівня життя, але в умовах нестачі належного навчання та

соціальної підтримки, а також присутності складнощів, бар'єрів та відмінностей, це безперечно призведе до стресу, незалежно від того, що йдеться про міжнародну чи внутрішню міграцію.

Ще однією з важливих проблем є надмірна зосередженість сучасної вищої освіти на індивідуальних досягненнях. Це сприяло формуванню постійної гонки за результатами, коли студенти перебувають під величезним тиском необхідності досягнення успіху, що призвело до збільшення кількості шахрайства та різноманітних проявів агресії. Ця ситуація ускладнює і без того небезпечне становище студентів закордоном, тому її не можна ігнорувати.

Для більшості студентів-мігрантів переїзд до іншої країни є справді складним завданням, оскільки їм доводиться вносити значні соціальні та культурні зміни в вагомий період свого життя, проте більшість проблем можна уникнути, заздалегідь підготувавшись до них.

Приймаючи рішення про міграцію, попередньо необхідно врахувати низку важливих факторів, що включають в себе галузь навчання, фінансове становище, знання іноземної мови та перспективи працевлаштування після закінчення навчання.

По-перше, вибір спеціальності в новій країні може стати викликом для іноземних студентів. Велика кількість представлених варіантів може спантеличити і ускладнити процес прийняття вибору, після якого майбутньому студенту, доведеться зіткнутися з додатковими проблемами, такими як професійні та культурні відмінності.

По-друге, студенти, які переїжджають вчитися в іншу країну можуть зіштовхнутись з фінансовими труднощами. Це може стати серйозною проблемою, оскільки більшість студентів не мають великого початкового капіталу чи значного доходу. Крім того, вартість життя та непередбачені додаткові витрати в деяких країнах можуть бути досить високими, особливо для громадян країн з нищим рівнем життя. Це може ускладнити адаптацію до нового середовища або навіть змусити позбавити себе деяких аспектів студентського життя.

Існує кілька способів компенсувати витрати на проживання в новій країні. Одним із способів є подання заяв на отримання стипендій та грантів, що допоможе покрити частину витрат. Також з метою забезпечення собі фінансової стабільності частина іноземних студентів вдається до пошуку підробітків, що водночас їм дає цінний досвід.

Наступним завданням для того, хто розглядає освітню міграцію, має бути усвідомлення того, як мовний бар'єр повпливає на їх подальше спілкування з мешканцями, і для початку вибрати відповідний район не надто далеко від свого навчального закладу. Завдяки цьому студенти-мігранти можуть швидше заводити друзів після того, як оселяться в новій країні, і створювати довготривалі зв'язки, які будуть корисними для обох сторін у майбутньому.

Рівень безробіття серед студентів-мігрантів є важливою та складною проблемою. Існує багато причин для цієї проблеми, включаючи брак навичок, расизм і дискримінацію. «Особлива складність працевлаштування після закінчення навчання стає важливим фактором при прийнятті рішення про те, чи їхати вчитися в іншу країну. Також, окрім самих студентів, це стосується і їхніх сімей, які часто вкладають значні кошти в освіту своїх дітей чи інших родичів» [44].

Існують спеціальні програми та ініціативи, які намагаються допомогти студентам-мігрантам знайти роботу, але результати часто не дуже успішні. Відсутність даних про цю групу населення ускладнює розробку ефективних програм. Крім того, через швидкий темп змін на ринку праці цим програмам важко підлаштовуватись під його вимоги. Через це студенти стають невпевненими та бояться приймати важливі рішення.

При плануванні отримання закордонної освіти багато експертів рекомендують проконсультуватися з досвідченим міграційним агентом або відділом академічної мобільності рідного університету. Ці структури допоможуть оцінити безпосередні навички та кваліфікацію, нададуть індивідуальні рекомендації щодо найкращого способу досягнення цілей міграції. Вони також можуть допомогти з підготовчою частиною, тобто з оформленням

необхідних документів, пошуком супроводжуючого наставника та переконанням, що студент відповідає всім вимогам для навчання в обраній країні.

На рисунку 3.2 відображені вирішальні сфери соціальної підтримки іноземних студентів.



Рисунок 3.2 Вирішальні сфери соціальної підтримки іноземних студентів

Є багато речей, які суспільство може зробити для підтримки іноземних студентів. Одна з них полягає в покращенні систем підтримки, що допомагають студентам інтегруватись в нове середовище. Вони можуть передбачати надання житла та фінансової допомоги, а також програм, які допомагають студентам ознайомитись з культурою та звичаями їх нової країни проживання.

Ще один спосіб, за допомогою якого суспільство може підтримати іноземних студентів, це сприяння міжкультурному розумінню та взаємодії. Це можна зробити за допомогою таких ініціатив, як проведення міжнародних заходів і свят або надання студентам можливості спілкуватися зі своїми однолітками з різних культур.

Суспільство також може підтримувати іноземних студентів, сприяючи різноманітності та інклюзії. Це можна забезпечити за допомогою кампаній з підвищення обізнаності громадськості, освітніх ресурсів та інституційної політики. Підтримуючи іноземних студентів, суспільство може зміцнити віру в досяжності успіху будь-ким.

Способи, якими міжнародна освітня політика може покращити освіту, включають:

- забезпечення фінансування освітніх ініціатив через гранти та академічні позики для покриття витрат на навчання та проживання;
- професійний розвиток вчителів у проектах наставництва та супроводу, публічних заходах та мовних курсах на державному рівні;
- допомога в розробці та впровадженні стандартів навчальних програм;
- доступ до незалежного моніторингу університетів через глобальні рейтинги якості;
- сприяння створенню програм обміну та культурного розуміння, міжнародних досліджень та академічних консультацій.

Запропоновані підходи рекомендується впроваджувати з метою глобального покращення освіти. Застосовуючи ці підходи, національні та глобальні суспільства можуть сприяти покращенню досвіду іноземних студентів, зробити його більш позитивним та успішним. Вони можуть працювати разом, щоб створити більш справедливу та доступну систему освіти для всіх верств населення у розвинених країнах та тих, що розвиваються.

Оскільки світова економіка продовжує глобалізуватись, потік іноземних студентів нестиме собою дедалі важливе значення в світовій економіці. Розуміння тенденцій і рушійних факторів міжнародної студентської міграції має важливе значення для політиків, викладачів і роботодавців, які хочуть соціально сталого розвитку в усіх сферах життя.

Проте важливо пам'ятати, що міжнародна освітня політика не є панацеєю, що автоматично вирішить всі освітні проблеми світу. Рішення про здобуття

міжнародної освіти є сміливим та важливим кроком у житті людини, але він не повинен бути недосяжним. Міжнародна освітня політика може бути потужною зброєю в процесі підвищення освітніх стандартів у всьому світі, якщо вона розроблена належним чином.

3.2. Визначення майбутнього глобальної вищої освіти та міжнародної міграції студентів

Останнім часом, в період розпалу різноманітних глобальних потрясінь, знаходить все більша кількість доказів того, що сучасна модель вищої освіти є нежиттєздатною. Зростаюче число досліджень вказує на невідповідність традиційної моделі вищої освіти стандартам XXI століття. Це спонукало до радикального перегляду того, яким чином в теперішній час надається вища освіта.

Ми звикли до все більш глобалізованої міжнародної системи вищої освіти. Проте зараз представлена низка ознак того, що ця тенденція починає змінюватися. Це призводить до фрагментації глобальної системи вищої освіти.

З 2000 року кількість іноземних студентів у США зросла на 300%. На даний момент там навчається більше мільйону іноземних студентів. Це призвело до того, що державні установи все частіше впроваджують політику та правила, які обмежують приплив іноземних студентів [45]. Це призводить до фрагментації глобальної системи вищої освіти.

У 2018 році Канада оголосила про нові правила отримання візи для майбутніх іноземних студентів. Вони також ввели більш суворі заходи прикордонного контролю, щоб запобігти проникненню в країну будь-яких потенційних терористичних загроз [46].

Індія також змінила свої політику та правила, щоб регулювати приплив іноземних студентів до своїх університетів і коледжів. Основні причини цього полягають у тому, щоб громадяни Індії мали достатньо місць для навчання без конкуренції з іншими країнами за місця, а також надання більш кваліфікованих викладачів [47].

Є багато біженців, які покинули свої країни через конфлікт або переслідування. Деяким вдалося знайти безпеку в інших країнах, але небагатьом це вдалося. Більшість молодих людей, які є біженцями, походять з арабських країн або Африки. У 2021 році біженці віком 18–24 роки становили 13% усіх біженців, причому більшість із Сирії, Албанії, Афганістану, Ірану, Іраку та Південного Судану [48].

Багато молодих біженців були змушені залишити свої домівки через конфлікт або переслідування. У результаті вони можуть відчувати себе ізольованими та втраченими, не маючи почуття причетності. Ці молоді люди також можуть мати труднощі з доступом до освіти та можливості працевлаштування.

Багатьом із них важко реалізувати своє право на вищу освіту, оскільки вони можуть не мати необхідної кваліфікації чи фінансових можливостей для цього. Біженці також стикаються з труднощами в адаптації до життя в новій країні та невизначеною політикою мультикультуралізму, через що їм може бути важко зосередитися на навчанні та закінчити його вчасно. Незважаючи на все це, освітня міграція може дати їм навички та знання, необхідні для перебудови свого життя та позитивного впливу на нові громади.

Події зими 2022 року спровокували новий потік біженців з України. Станом на 22 листопада з 24 лютого 2022 року було зафіксовано близько 15,59 млн перетинів кордону з України в інші країни. Найбільше мігрантів виїхали до Польщі, Угорщини та Румунії [39]. Це пов'язано з географічною близькістю та повітряною небезпекою. Наступними напрямками міграції (ООН) найчастіше обирають Німеччину, Чехію, Італію та Іспанію. Проте фактична кількість студентів у цій міграції досі невідома.

Однак українські студенти вже користуються стипендіями та іншими формами підтримки завдяки створенню індивідуальних програм в іноземних університетах, установах та окремим особам, які прагнуть допомогти біженцям з усього світу досягти їхніх освітніх цілей. Однак існує низка проблем, з якими стикаються наші студенти за кордоном, зокрема мовний бар'єр, більше навантаження, ніж удома, відсутність спеціалізованих засобів навчання, академічні розбіжності тощо.

Проаналізувавши загальну динаміку міграції студентів ОЕСР, ми спрогнозували її майбутні процеси за допомогою експоненціальної моделі згладжування (рис. 3.3). На жаль, жодна база даних ОЕСР чи ООН не містить інформації про міграцію студентів за 2021–2022 роки, тому математичне припущення ґрунтувалося на цифрах за 2013–2020 роки.

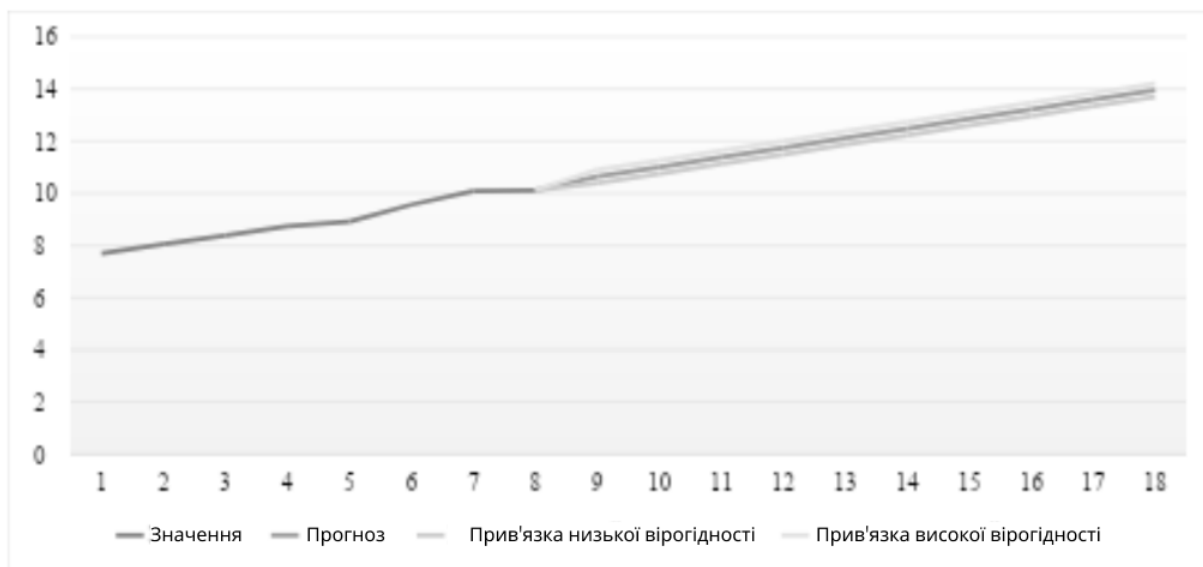


Рисунок 3.3 Прогноз загальної динаміки міграції студентів ОЕСР

Джерело: складено за[48].

Оскільки найпоширенішим класом алгоритмів для згладжування дискретних часових рядів для прогнозування найближчого майбутнього, безсумнівно, є експоненціальне згладжування, ми вибрали його для наших розрахунків. Така популярність пояснюється простотою використання,

обчислювальною ефективністю, адаптивністю до змін у прогнозованому процесі та достатньою точністю.

На рисунку 3.3 бачимо результати прогнозу до 2030 року. З нього очікуємо, що кількість іноземних студентів продовжить зростати протягом наступного десятиліття, імовірно, на 2-3% щороку, без урахування сторонніх факторів. У підсумку ми отримаємо загальне зростання міграції на 28% у 2030 році порівняно з 2020 роком.

Згідно з прогнозом, тенденція іноземних студентів, які навчаються за кордоном, імовірно, продовжуватиме зростати в найближчі роки, хоча й меншими темпами. Це зростання спричинено комплексом чинників, включаючи зростання глобальної популярності онлайн-освіти, розширення економічних можливостей у країнах, що розвиваються, і збільшення кількості біженців і переміщених осіб.

Це зростання відкриває як можливості, так і проблеми як для країн, так і для освітян. Однак за наявності правильної політики для забезпечення доступу до якісної освіти для всіх студентів, незалежно від їх походження чи обставин, ця тенденція може позитивно вплинути на світову економіку та майбутнє вищої освіти.

У результаті ми бачимо, що майбутнє глобальної вищої освіти та міжнародної міграції студентів є невизначеним. Є багато факторів, які сприяють невизначеності цього майбутнього, що може кардинально змінити звичну тенденцію. Найпомітнішим чинником є значне зростання ксенофобії та націоналізму, а також політична нестабільність і нестабільність у сфері безпеки в багатьох регіонах.

На стан глобальної соціальної економіки впливає кілька змінних, зокрема:

- триваюче переміщення економічної та міграційної влади до Північної Америки та Азії;
- поява нових сильних політичних гравців, таких як Бразилія та Індія;
- зростаючий попит на навички STEM (наука, технології, інженерія та математика);

- швидкий перехід до цифрової економіки в більшості країн;
- загальна зміна ставлення від протекціоністської до більш відкритої політики глобалізації.

Підсумовуючи, XXI століття характеризується зростаючою глобалізацією та інтернаціоналізацією, і вища освіта відіграє центральну роль у цій тенденції. Тому майбутнє вищої освіти тісно пов'язане з майбутнім міжнародної студентської міграції. Оскільки сили глобалізації призвели до посилення конкуренції між країнами за найкращих студентів і вчених, країни змушені пропонувати високоякісну освіту, доступну за ціною та доступну для всіх, щоб залишатися конкурентоспроможними.

Один із способів протистояти наслідкам глобалізації — змінити наше ставлення до вищої освіти. Замість того, щоб розглядати його як товар, яким можна торгувати, ми повинні розглядати його як суспільне благо, яке повинно бути доступним для всіх. Це вимагатиме радикальних змін у тому, як уряд фінансує та управляє вищою освітою, але в довгостроковій перспективі це буде того варте.

ВИСНОВКИ

Змінюється наш погляд на вищу освіту. У глобалізованому світі традиційний погляд на освіту як на локалізовану діяльність більше не діє. Все частіше студенти прагнуть навчатися закордоном, щоб отримати найкращу освіту.

Ця тенденція має ряд наслідків для вищої освіти. По-перше, це робить університети більш конкурентоспроможними. Тепер вони конкурують не лише з іншими місцевими установами, але й з установами з усього світу. Це призводить до підвищення стандартів, оскільки університети прагнуть залучити найкращих студентів.

По-друге, глобалізація змінює характер навчальних програм. Оскільки студенти приїжджають з різних частин світу, університети змушені пропонувати більше міжнародних перспектив у своїх курсах. Це породжує більш глобалізований погляд на вищу освіту.

Нарешті, глобалізація впливає на саму вищу освіту.

Таким чином, результати проведеної роботи дозволяють сформулювати наступні висновки.

Варто відмітити, попри відсутність однозначного розуміння «якості освіти» не існує, більшість глобальних стандартів в освіті визначають якість відповідно таким критеріям, як академічні результати студентів, умови навчання та доступність ресурсів. Понад те, міжнародні стандарти якості освіти слугують орієнтиром для розробки та вдосконалення освітньої політики на всіх рівнях – починаючи від глобального, закінчуючи місцевим.

Здобути якісну вищу освіту – це не лише про закордонне навчання чи отримання диплому з відзнакою в престижному вищому навчальному закладі. Йдеться про зміну форми, змісту та методу оцінки суспільства та виховання незалежного способу мислення та критичної моделі бачення. У цьому контексті будь-які інноваційні освітні концепції, а також міжнародні стандарти якості та успішні освітні практики, які широко застосовуються у світі, є

фундаментальними елементами сучасної освіти, що заслуговують нашої пильної уваги.

Конкуренція між закладами освіти за залучення іноземних студентів стала більш жорсткою, в той час як якість освіти стала одним із вирішальних факторів у наданні студентами перевагу. У результаті навчальні заклади вимушені забезпечувати високий рівень освіти, що відповідає сучасним вимогам та очікуванням студентів з усіх куточків світу.

Результати регресії показують, що для кожного збільшення мобільності студентів відбувається відповідне збільшення національних індексів “Сходинок життя”. Наявний зв'язок не такий вже міцний, але статистично значущий і доводить те, що збільшення студентської мобільності може призвести до підвищення загальної якості життя нації.

Одним із наших завдань була перевірка впливу державного фінансування на потоки студентської міграції. З цією метою ми скористались методом лінійної кореляції. Прогнозуючи високий показник, ми неочікувано відмітили невагому кореляцію між цими показниками. Для кращого розуміння наявної ситуації, ми провели аналіз академічної мобільності, спираючись на середні витрати університетів на одного студента. В даному випадку результатом була висока співзалежність. У гонитві за лідерами освітнього ринку, коли один з університетів збільшує витрати на студента, інші заклади вищої освіти, як правило, слідують цьому тренду.

В цілому, використавши регресійний та кореляційний аналізи, ми виявили, що більшість країн пропонують студентам високоякісні освітні системи, характерні фінансовою життєздатністю. Водночас є деякі проблемні моменти, які варто детально розглянути для підвищення доступності якісної освіти для всіх студентів, на зразок, шляхом організацій освітніх грантів і стипендій, заохоченням міжнародних організацій для отримання додаткового фінансування, створення пропозицій студентських позик. Крім того, варто зосередитись на пошуку можливостей забезпечення робочих місць для іноземних студентів.

Можна рекомендувати запропоновані підходи для вдосконалення освіти в глобальному масштабі. Здійснюючи ці кроки, національні та глобальні суспільства можуть допомогти зробити досвід іноземних студентів набагато позитивнішим та успішнішим. Вони можуть працювати разом, щоб створити більш справедливу та доступну систему освіти для всіх людей у розвинених країнах та тих, що розвиваються.

Наукові дослідження все частіше підтверджують, що втеча людського капіталу значною мірою впливає на міжнародну студентську мобільність. Швидше за все, ця тенденція збережеться, оскільки глобальна економіка стає все більш інтегрованою. Студенти, отримавши освіту за кордоном, матимуть вагому перевагу на ринку праці, в результаті кращої підготовки до задоволення потреб світової робочої сили.

Існує ряд причин, через які університети набувають більшої привабливості для іноземних студентів. Фінансова привабливість університетів відіграє ключову роль. Протягом останніх роки внаслідок інфляції та глобальної економічної нестабільності вартість навчання у всьому світі зростає, що обмежує доступність вищої освіти для студентів з низькими доходами.

Як показує наша робота, міграція, в тому числі трудова, є процесом соціальних змін, під час якого людина переміщується з одного культурного середовища в інше, щоб осісти назавжди або на тривалий період часу. Таке переміщення може бути з будь-яких причин, зазвичай економічних, політичних або освітніх. Такий шлях розвитку неминуче викликає особистий і суспільний стрес, який, у свою чергу, загрожує критичними наслідками різного ступеня тяжкості.

Виходячи з вищесказаного, відмова від нинішньої моделі вищої освіти є необхідною, якщо ми хочемо вирішити низку проблем нинішнього століття. Традиційна модель більше не відповідає меті, і настав час для радикального перегляду. А завдяки правильній політиці ми можемо забезпечити кожному доступ до якісної освіти, необхідної для процвітання у XXI столітті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Andrew Abbott, Mary Silles. Determinants of International Student Migration. *The World economy*. Volume 39, Issue5. May 2016. P. 621–635. URL: <https://doi.org/10.1111/twec.12319> (дата звернення: 16.06.2024).
2. Hayes, Aneta. Inclusion, Epistemic Democracy, and International Students: A Concept for Teaching Improvement and Educational Policy. *Springer International*. 2019.
3. Mishchuk H., Roshchyk I., Sułkowska J., Vojtovic S. Prospects of assessing the impact of external student migration on restoring country's intellectual potential (the case study of Ukraine). *Economics and Sociology*. 2019. 12(3). P. 209-219. doi:10.14254/2071-789X.2019/12-3/14.
4. Hause Tina, Silk Uebelmesser. Student and postgraduate migration and its impact on the financing of higher education. *Education Economics*. 2015. Volume 24. Issue 6. P. 573–591.
5. Khalid H. Arar. Research on refugees' pathways to higher education since 2010: A systematic review. *Review of Education*. 2021. Volume 9. Issue 3. URL: <https://bera-journals.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/rev3.3303> (дата звернення: 16.06.2024).
6. Галіцан О., Хіль О., Кириленко Я. Управління якістю вищої освіти в умовах євроінтеграційних процесів. *Український педагогічний журнал*. 2021. Вип. 2. С. 103–112.
7. Котвіцька А. А., Назарко О. І., Кайдалова Л. Г. Якість освіти як тренд європейського простору вищої освіти. *Управління, економіка та забезпечення якості фармації*. 2020. № 3 (63). С. 4–11. URL: <https://dspace.nuph.edu.ua/handle/123456789/26336> (дата звернення: 16.06.2024).
8. Educations Media Group. Top 10 places in the world to study abroad - 2022. URL: <https://www.educations.com/scholarships/top-10-places-to-study-abroad-2022-rationale-20955> (дата звернення: 16.06.2024).

9. Kumar, Pradeep and Shukla, Balvinder and Passey, Don Impact of Accreditation on Quality and Excellence of Higher Education Institutions. *Revista Investigacion Operacional*. 2020. 41 (2). pp. 151-167. URL: eprints.lancs.ac.uk/id/eprint/141916 (дата звернення: 25.06.2024).

10. Education Media Group. URL: <https://educationmedia.ma/>(дата звернення: 25.06.2024).

11. Hayes Aneta. Inclusion, Epistemic Democracy and International Students: The Concept of Teaching Excellence and Educational Policy. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*. 2022. Volume 52. Issue 1. <https://doi.org/10.1080/03057925.2020.1810431> (дата звернення: 26.06.2024).

12. Times Higher Education. (THE). URL: www.timeshighereducation.co.uk/world-university-rankings/ (дата звернення: 27.06.2024).

13. U.S. News & World Report. The best universities in the world. 2022. URL: www.usnews.com/education/best-global-universities/rankings (дата звернення: 29.06.2024).

14. Shanghai Ranking's Academic Ranking of World Universities Methodology 2023. URL: www.shanghairanking.com/methodology/arwu/2023 (дата звернення: 04.07.2024).

15. World University Rankings 2024. Times Higher Education (THE). URL: <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2024/world-ranking> (дата звернення: 08.07.2024).

16. QS World University Rankings 2023: Top Global Universities. URL: <https://www.topuniversities.com/world-university-rankings/2023> (дата звернення: 10.07.2024).

17. Webometrics Ranking of World Universities. URL: <https://www.webometrics.info/en/WORLD> (дата звернення: 11.07.2024).

18. Benavides L. M. C., Tamayo Arias J. A., Arango Serna M. D., Branch Bedoya W., Burgos D. Digital transformation in higher education institutions: A systematic

literature review. *Sensors*. 2020. Vol.20. № 11. URL: <https://www.mdpi.com/1424-8220/20/11/3291> (дата звернення: 20.07.2024).

19. International Standard Classification of Education, ISCED. UNESCO. URL: <https://uis.unesco.org/en/topic/international-standard-classification-education-isced> (дата звернення: 22.07.2024).

20. Andrew Higgins. Higher education for all. UNC Press. URL: <https://uncpress.org/book/9781469672915/higher-education-for-all/> (дата звернення: 22.07.2024).

21. The Association of Commonwealth Universities. URL: <https://www.acu.ac.uk/> (дата звернення: 16.06.2024).

22. IAU – International Association of Universities. URL: <https://www.iau-aiu.net/> (дата звернення: 22.07.2024).

23. International Baccalaureate. URL: <https://www.ibo.org/> (дата звернення: 28.07.2024).

24. Top International Managers in Engineering (T.I.M.E.). URL: www.time-association.org (дата звернення: 03.09.2024).

25. Cardosier V.R. Colleges and Universities in World War II. ABC-CLIO, 1993.

26. Результати міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022. URL: <https://mon.gov.ua/news/rezultati-mizhnarodnogo-doslidzhennya-yakosti-osviti-pisa-2022> (дата звернення: 04.09.2024).

27. Patrick Oseloka Ezepe, Amaka Metu Challenges Faced By Students Studying Abroad and Possible Solutions. *Communications of the ICREHUD*. 2021. 01. DOI: 10.13140/RG.2.2.33563.59688.

28. World Happiness Report 2022. URL: worldhappiness.report/ed/2022/ (дата звернення: 07.09.2024).

29. Global Indicator: Life Evaluation Index. URL: <https://www.gallup.com/394505/indicator-life-evaluation-index.aspx> (дата звернення: 16.09.2024).

30. Johanna Waters Student Migrants and Contemporary Educational Mobilities. 2021. URL: https://www.academia.edu/124574701/Student_Migrants_and_Contemporary_Educational_Mobilities (дата звернення: 16.09.2024).

31. Jeanne Batalova and Miriam Feldblum. Immigrant-Origin Students in U.S. Higher Education: A Data Profile. *Migration Policy Institute*. 2020. URL: www.migrationpolicy.org/research/immigrant-origin-students-us-higher-education (дата звернення: 20.09.2024).
32. Santos G., Marques C. S., Justino E., Mendes L. Satisfaction in higher education. *Journal of cleaner production*. 2020. № 256. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.120597> (дата звернення: 21.09.2024).
33. Findler F., Schönherr N., Lozano R., Reider D., Martinuzzi A. The impacts of higher education institutions on sustainable development: A review and conceptualization. *International Journal of Sustainability in Higher Education*. 2019. Vol. 20. № 1. P. 23–38. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/IJSHE-07-2017-0114/full/html> (дата звернення: 22.09.2024).
34. Abel G. J., J. De Waard, Trang Ha J., Almquist Zack W. The Form and Evolution of International Migration Networks, 1990-2020. *Wiley*. 2021. Vol. 27. Issue 3. P. 15-31.
35. DeWaard J., Kim K., Raymer James. Migration Systems in Europe: Evidence From Harmonized Flow Data. *Demography*. 2012. Nov. 49(4). P. 103–133. DOI: 10.1007/s13524-012-0117-9.
36. Amrita Hari, Luciara Nardon, Hui Zhang A transnational lens into international student experiences of the COVID-19 pandemic. *Global Networks*. 2021. Volume 22. Issue4. URL: <https://doi.org/10.1111/glob.12332> (дата звернення: 23.09.2024).
37. Хомутенко Л.М., Єременко О.О. Мультикультуралізм як похідне явище трудової міграції в Європейському Союзі. *Вісник Сумського державного університету*. 2019. №1. С. 71–76. URL: <https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/media/attachments/2019/12/13/9-71-76.pdf> (дата звернення: 24.09.2024).
38. Statista Research Department. URL: www.statista.com/ (дата звернення: 24.09.2024).
39. Міжнародна організація міграції (МОМ) в Україні. URL: <https://ukraine.iom.int/uk/mom-v-ukrayini> (дата звернення: 25.09.2024).

40. United Nations. Ukrainian Refugees and Asylum-Seekers. UNHCR Operational Data Portal (ODP), 2022. URL: data.unhcr.org/en/dataviz/107 (дата звернення: 26.09.2024).

41. Длугопольський О.В., Баранець А.І. Доларизація національної економіки та трудова міграція: аспекти взаємозв'язку (кейс України). *Економіка і організація управління*. 2021. №1. С.51-61.

42. Гаврилець О.В., Дочинець Н.М., Кампо Г.М. Теоретико-концептуальні засади дослідження трудової міграції. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2020. Випуск 9. Частина 4. С. 161-165.

43. Панченко В.Г., Резнікова Н.В., Карп В.С., Іващенко О.А. Міжнародна трудова міграція: історичні закономірності та парадокси впливу на соціально-економічний розвиток країн-реципієнтів грошових переказів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. №1. С. 12-21. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/48915/> (дата звернення: 30.09.2024).

44. Македон В. В. Оцінка процесів та макроекономічних наслідків міжнародної трудової міграції в умовах глобальної економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. No 35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-6>.

45. UNHCR. Refugee Statistics. URL: www.unrefugees.org/refugee-facts/statistics/ (дата звернення: 12.10.2024).

46. Canada International Student Statistics (Updated 2022). URL: <https://studying-in-canada.org/canada-international-student-statistics/> (дата звернення: 16.10.2024).

47. More Indians going abroad for studies, but foreign students aren't coming in. URL: <https://www.livemint.com/Education/qVtIWO1E9D923fiDD2o69I/More-Indians-going-abroad-for-studies-but-foreign-students.html> (дата звернення: 16.10.2024).

48. International Organization for Migration. URL: <https://www.iom.int/> (дата звернення: 23.10.2024).